

גמרא סדורה מסכת מנחות

פרק א' - "כָּל הַמְּנָחוֹת"

גם לימוד פרק זה לרפואה שלימה של
מו"ר הרב אלישע וישליצקי
שהקב"ה יחזקהו ויחזירנו לאיתנו הראשון
בבריאות איתנה
אל נא רפא נא לה
בתוך כל חולי ופצועי ישראל

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק וינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק וינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

ח' אלול תשע"ח

מסכת מנחות פרק א' - "כָּל הַמְּנַחֹת"

1. ב, א-ב

בב

מתניתין

כָּל הַמְּנַחֹת שֶׁנִּקְמְצוּ שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן - בְּשִׁירוֹת.

אֵלֶּא שְׁלֵא עָלוּ לְבַעְלִים לְשֵׁם חוֹבָה.

חוץ מ: מנחת חוטא,

ומנחת קנאות.

מנחת חוטא,

ומנחת קנאות שקמץ שלא לשמו.

נתן בכלי והלך והקטיר שלא לשמו

או לשמו ושלא לשמו.

או שלא לשמו ולשמו - פסולות.

ביצד "לשמו ושלא לשמו"?

לשם מנחת חוטא ולשם מנחת נדבה.

"שלא לשמו ולשמו"?

לשם מנחת נדבה ולשם מנחת חוטא.

גמרא

לְמַעַן לִי לְמִיתָנָא: "אֵלֶּא" לִיתְנִי "וְלֹא עָלוּ לְבַעְלִים לְשֵׁם חוֹבָה!"

הא קא משמע לן:

לבעלים - הוא דלא עלו לשום חובה,

הא 'מנחה' גופה - כשירה,

ואסור לשנויי.

כדרכא,

דאמר רבא:

עולה ששחטה שלא לשמה - אסור לזרוק דמה שלא לשמה.

איבעית אימא: סברא,

ואיבעית אימא: קרא.

"איבעית אימא: סברא" - משום דמשני בה כל הני לישני בה וניזיל!?

"ואיבעית אימא: קרא" - "מוצא שפתיה תשמור,

ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה"¹ (דברים נג, כד) -

"נדבה" - נדר הוא!

קרי ליה 'נדר' וקרי ליה 'נדבה',

אלא אם כמה שנדרת עשית - יהא נדר,

ואם לאו - יהא נדבה.

ו'נדבה' מי שרי לשנויי בה!?

בב

רש"י

מתני'

כל המנחות שנקמצו שלא

לשמן. כגון שהתנדב מנחת

מרחשת והביאה וקמצה הכהן

ואמר הריני קומץ לשם מחבת:

כשרות. וקומצן נקטר ושיריהן

נאכלין:

אלא שלא עלו לבעלים לשם

חובה. דלא יצא ידי נדרו וצריך

להביא אחרת לשם מרחשת:

חוץ ממנחת חוטא. כגון היא

דמטמא מקדש דכתיב בויקרא

ואם לא תשיג ידו לשתי תורים

וגו':

ומנחת קנאות. מנחת סוטה

שאם קמצן שלא לשמן כגון לשם

נדבה או נתן בכלי את הקומץ

שלא לשמן או הוליד או הקטיר

שלא לשמן או חישב באחת

מעבודות הללו הריני עובד לשמו

ושלא לשמו:

או שלא לשמו ולשמו. באלו שתי

מנחות פסולין ואין שיריהן

נאכלין וטעמא מפי' בהא' והא

דתנא או שלא לשמו ולשמו דלא

תימא לשמו ושלא לשמו הוא

דפסולה דתפיס לשון אחרון אבל

שלא לשמו ולשמו לא קמ"ל דאף

בתחלת דבריו אדם נתפס אית

לן: גמי מדקתני אלא משמע דכל

דינה כמנחה כשירה אלא זה

בלבד:

ואסור לשנויי. בה שינוי אחר

כגון אם עבר וקמצה שלא לשמה

אסור לתת קומץ בכלי שלא

לשמה:

נדבה. בתמיה והא נדר הוא

דכתיב כאשר נדרת (דברים כג):

אם כמה שנדרת עשית. לשמה

יהא נדר כלומר יצאת ידי נדרך

ואם לאו יהא נדבה ויביא אחרת

לנדרו:

ונדבה מי שרי לשנויי בה.

והכתיב אם זבח שלמים קרבנו

(ויקרא ג) שתהא זביחה לשם

שלמים:

¹ מוצא שפתיה תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה אשר דברת בפיה

2. ב, א-ב

רש"י

רבי שמעון אומר כל המנחות כו'. ואפי' מנחת חוטה:
שאר המנחות דומות לזבחים. דזבחים מודינא דלא עלו:
מעשיה מוכיחים. שהוא מכזב דמרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים רכין מחבת צפה ומעשיה קשין בפרק כל המנחות באות מצה (לקמן דף סג.):
אבל בזבחים אינו כן. אין להם מעשה מוכיח הילכך מהני בהו שינוי דלא עלו לשם חובה:
מנחת חריבה. דמנחת חוטה (ויקרא ה) ומנחת קנאות דכתיב בהו (במדבר ה) לא ישים עליה שמן:
בלולה. שאר מנחות והשתא פליגא מתניתין עליה דר' שמעון בתרתי חדא דמתניתין קתני בכל המנחות דלא עלו וחדא דקא פסיל תנא דידן מנחת חוטה לגמרי:
הניחא לרב אשי. דמתרץ לקמן כי רמינן דר' שמעון דאמר בדוכתא אחריתי (במתניתין) אדרבי שמעון דהכא ומתרץ להו רב אשי דהא דאמר ר' שמעון עלו באומר הריני קומץ מחבת לשם מרחשת דכיון דלא אדכר שמה דמנחה אלא שמה דמנא דברי רוח בעלמא נינהו והא דקאמר ר' שמעון בעלמא דלא עלו כגון דאיכר שמה דמנחה איכא לאוקומה מתני' כר' שמעון דמתני' דאיכר שמה דמנח' כדמפר' שלא לשמו ולשמו לשם מנחת נדבה לשם מנחת חוטה:
אלא לרבה ולרבא. דמשנו לה בטעמי אחרוני כדמפרש לקמן מאי איכא למימר: **וכי תימא.** מתני' מיתוקמא כר' שמעון כדמשני רבה לקמן לטעמיה דר' שמעון כאן בשינוי קדש וכאן בשינוי בעלים הא דאמר רבי שמעון עלו בשינוי קדש כגון מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת דמעשיה מוכיחין שהוא מכזב והא דאמר לא עלו בשינוי בעלים כגון שהביאה ראובן וקמצה כהן לשם שמעון דליכא מעשה מוכיח אי דראובן היא אי דשמעון:
והא מתניתין בשינוי קדש. מיירי וקתני דלא עלו דקתני כיצד לשמן ושלא לשמן כגון שקמץ מנחת חוטה לשם מנחת חוטה ולשם נדבה:
ואי נמי כדמשני רבא. לטעמא דר' שמעון דהא דאמר עלו בקומץ מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת משום דכתיב זאת תורת המנחה (ויקרא ו) תורה אחת לכל המנחות והא דקתני לא עלו בקומץ מנחה לשם זבח ולקמן פריך בקומץ לשם זבח לתכשר נמי דהא מעשיה מוכיחין עליה קאמר ומשני לה לקמן (דף ג.) והא דנקט לאקשווי במתני' משלא לשמן הי"ה דמצני לאקשווי לשמן ושלא לשמן כדאקשינן לרבה אלא כי סידרא דמתני' נקיט ואזיל:
קדש קדשים היא וגו'. במנחה כתיב וקרי לה חטאת ואשם הא כיצד מנחת חוטה הרי היא כחטאת דקיי"ל (זבחים דף ב.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן פסח וחטאת שפסולין לגמרי ובפ"ק דזבחים מפרש טעמא דפסח ולקמן מפרש טעמא דחטאת:
ואינו מרצה. לא עלו לשם חובה דזבחים ר"ש מודה דקתני לעיל:
אף מנחה כו'. וקשיא דר"ש אדרבי שמעון בין במנחת חוטה ובין במנחת נדבה:
כאן בשינוי קדש. כדפרישית לעיל:
מכדי מחשבה דפסל רחמנא במנחה הקישא הוא. דאיתקיש רחמנא מנחה לזבחים כדכתיב (ויקרא ו) קדש קדשים היא כחטאת וכאשם מה זבחים פסלה בה מחשבה כדכתיב (שם ז) המקריב אותו לא יחשב אף מנחה נמי מה לי שינוי קדש ומה לי שינוי בעלים:

[**"כל המנחות שנקמצו שלא לשמן - בשירות, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה.** חוץ מ: מנחת חוטה, ומנחת קנאות"].

לימא מתניתין דלא כרבי שמעון, דתניא:
"רבי שמעון אומר: כל המנחות שנקמצו שלא לשמן - בשירות, ועלו לבעלים לשם חובה. שאין המנחות דומות לזבחים, שהקומץ: מחבת לשום מרחשת - מעשיה מוכיחין עליה לשום מחבת, חריבה לשום בלולה - מעשיה מוכיחין עליה לשום חריבה, אבל בזבחים אינו כן: שחיטה אחת לכולן, וזריקה אחת לכולן, וקבלה אחת לכולן!"

הניחא לרב אשי, דאמר: כאן - בקומץ מחבת לשום מרחשת, כאן - בקומץ מנחת מחבת לשום מרחשת. מתניתין - מנחה לשום מנחה היא. אלא לרבה ורבא - מאי איכא למימר? וכי תימא: דקא משני רבה: כאן - בשינוי קדש, כאן - בשינוי בעלים, הא מתניתין שינוי קודש הוא, דקתני: **"ביצד לשמן ושלא לשמן? לשום מנחת חוטה ולשום מנחת נדבה!"**

ואי נמי דקא משני רבא: כאן - בקומץ מנחה לשום מנחה, כאן - בקומץ מנחה לשום זבח. הא מתניתין מנחה לשום מנחה היא, דקתני: **"שלא לשמן ולשמן? לשם מנחת נדבה לשם מנחת חוטה!"**

אלא לרבה ורבא - מחוורתא מתניתין דלא כרבי שמעון, ורמי דרבי שמעון אדרבי שמעון, דתניא:

"רבי שמעון אומר: "קדש קדשים היא כחטאת וכאשם" (ויקרא ו, י) - יש מהן כחטאת, ויש מהן כאשם.

מנחת חוטה - הרי היא כחטאת, לפיכך קמצה שלא לשמה - פסולה כחטאת. מנחת נדבה - הרי היא כאשם, לפיכך קמצה שלא לשמה - בשירה, וכאשם - מה אשם נשר ואינו מרצה אף מנחת נדבה בשירה ואינה מרצה!"

אמר רבה: לא קשיא: כאן - בשינוי קודש, כאן - בשינוי בעלים.

אמר ליה אביי: מכדי מחשבה דפסל רחמנא הקישא היא,

2 לא תאפה חמין חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם

מה לי שינוי קודש מה לי שינוי בעלים.

אמר ליה:

מעשיה מוכיחין דקאמר רבי שמעון,

סברא היא,

דרבי שמעון דריש טעמא דקרא,

מחשבה דלא מינכרא - פסל רחמנא,

מחשבה דמינכרא - לא פסל רחמנא.

(סימן עולה עולה מלק ומיצה חטאת העוף קדשי קדשים קלים).

אלא מעתה,

עולת העוף שמלקה למעלה משום חטאת העוף, תרצה,

מעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא,

דאי חטאת העוף היא - למטה הו עביד לה!

אטו חטאת העוף למעלה, מי ליתא?!

האמר מר: מליקה בכל מקום במזבח - כשרה.

עולת העוף שמיצה דמה למעלה לשם חטאת העוף, תרצה,

מעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא,

דאי חטאת העוף היא - למטה הו עביד לה הווא!

אמרי:

דילמא: מיצוי דבתר הווא הוא.

דאמר מר:

"מיצה דמה בכל מקום במזבח - כשרה".

חטאת העוף שהוזה דמה למטה,

לשם עולת העוף,

תרצה,

דמעשיה מוכיחין עליה דחטאת עוף היא,

דאי עולת העוף היא - למעלה הו עביד לה,

ומיצוי הו עביד ליה!

הכי נמי,

אלא "לפי שאין המנחות דומות לזבחים" קאמר - לזבחים,

ולא לעופות.

קדשי קדשים ששחטו בצפון, לשם קדשים קלים - לירצו,

מעשיהו מוכיחין עליהו דקדשי קדשים נינהו,

דאי קדשים קלים - בדרום הו עביד להו!

אימור דאמר רחמנא: אף בדרום,

בדרום ולא בצפון מי אמר?!

דתנן:

"שחטתו בכל מקום בעזרה" (זבחים נה).

קדשים קלים ששחטו בדרום, לשם קדשי קדשים - לירצו,

מעשיהו מוכיחין עליהו דקדשים קלים נינהו,

דאי קדשי קדשים, בצפון הו עביד להו!

רס"י

מחשבה דלא מינכרא. אם מכזב

ואם לאו פסיל רחמנא דחשיב

לה מחשבה:

אבל מחשבה דמינכרא. לכל

שהוא מכזב לא הוי מחשבה הך

מחשבה דקדשים הוצאת דיבור

בפה הוא כדאמרי בבבא מציעא

(ד' מד.) על כל דבר פשע לחייב

על המחשבה כמעשה דאי לאו

מוציאו בפה מחשבתו למאי

נחייב לה:

עולת העוף. נעשית למעלה מחוט

הסיקרא כדנניא בת"כ ומלק

והקטיר ונמצה מה הקטרה

בראשו של מזבח אף מליקה

בראשו של מזבח ומיצוי נמי

בהאי קרא כתיב וחטאת העוף

למטה והכי מפרש בשחיטת

קדשים בפי קדשי קדשים (דף

סה.):

אי הכי. כיון דמחשבה הגלויה

לכל לא פסלה עולת העוף כו':

תרצה. תעלה לשם חובה אלמה

תנן בשחיטת קדשים בפי קדשי

קדשים (דף סד): דלא עלתה:

מליקה. לחטאת העוף בכל

מקום במזבח כשירה בפי קדשי

קדשים (דף סג.) והויא לה

מחשבה דלא מינכרא משום הכי

תנן דלא עלתה:

עולת העוף. הכשירה במיצוי

דכתיב (ויקרא א) ונמצה דמו על

קיר המזבח חטאת העוף הזאה

תחילה ואח"כ מיצוי דכתיב

והזה מדם החטאת וגו' והנשאר

בדם ימצה וגו' (שם ה):

למטה הו עביד לה. כדכתי

(שם) על קיר ומפרש בתורת

כהנים זה קיר התחתון:

הזאה. אוחז בגוף העוף ומעלה

ומוריד בכח והדם ניתו מעצמו

מיצוי סוחט בין אצבעותיו ונצוק

הדם הולך למרחוק:

אמרי. אינשי ודאי חטאת היא

והך מיצוי דבתר הזאה הוא

והאי דקעביד לה למעלה הא

קאמר וכו':

הכי נמי. דודאי מודה ר"ש בה

דכשירה:

ולא לעופות. דודאי לעופות

דומין דעופות עלו לשם חובה

כגון חטאת העוף שהזה דמה

למטה לשם עולת העוף:

אימר דאמר רחמנא אף בדרום.

דלא קבע להו צפון כדקבע

לחטאת ואשם ועולה דכתיב

בעולה על ירך המזבח צפונה

(ויקרא א) וכתוב בחטאת

במקום אשר תשחט העולה

תשחט החטאת (שם ו) וכן

באשם:

רש"י

והא דקא קמיץ לה במרחשת.

כלומר לשם מרחשת:

מחבת הויא. ומידע ידי דמכזב:

הכי גרסינן ודילמא זו אמר.

כלומר אכתי לא מינכרא דסברי

קושטא קאמר דלשום מרחשת

נדר ומיעבר עבר ואתייה במחבת

ודקא אמרת כיון דאתייה

במחבת מחבת הויא איכא

למימר לא היא דדילמא מנחה זו

אביא במרחשת אמר דתו לא

מצי לשנוייה למחבת:

לרבנן. דאמרי ה"ז פסולה הכי

נמי דאיכא למימר ולמיפרך הכי

ואנן כרבי שמעון קמיירי ור"ש

אומר התם האומר הרי עלי

במחבת והביא במרחשת אף ידי

נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא

לאו כלום היא:

לא שנה אמר עלי ולא שנה אמר

ה"ז. הילכך כי אתייה במחבת

מחבת הויא וכי קמץ לה לשום

מרחשת מחשבה דמינכרא הויא

אבל גבי זבחים איכא למימר

מיעבר עבר ושחטינהו בדרום

ואי קשיא גבי חטאת העוף לישני

ליה הכי דסברי עולת העוף הוא

ומיעבר עבר הא ליכא למיפרך

דתרי איסורי לא מחזקינן ליה

חדא דעביד ליה הזאה ועוד דקא

עביד ליה למטה: עולה זכר

וחטאת נקבה:

אמר הריני שוחטה לשם יחיד

מאי איכא למימר. הא ודאי

ידעינן דחטאת יחיד נקבה היא

כשבה או שעירה:

ותו דחטאת יחיד. נקבה היא

והביא נקבה לעזרה ושחטה

לשם עולה מאי איכא למימר:

מיכסיא. נקבות דרחל באליה

בזנבה ולא ידיעה:

שעירה. דאין לה זנב מאי איכא

למימר:

אשם גזילות. דכתיב בויקרא

והשיב את הגוילה אשר גזל וגוי

ואת אשמו יביא וגוי (ויקרא ה)

ואשם מעילות בני ב' שנים ניהו

דכתיב בהו איל (שם):

אשם נזיר ומצורע. כתיב בהו

כבש וכל כבש בן שנה הוא

במסכת פרה (פ"א מ"ג):

ותו אשם גזילות ומעילות.

דאיתנהו בדינייהו בני ב' שנים

ושחטן לשם פסח לירצו: אשם

אינו בא אלא מן הכבשים:

אמרי: קדשי קדשים ניהו,

ומיעבר הוא דעבר ושחט להו בדרום.

אי הכי,

מחבת לשם מרחשת נמי,

האי דקא קמיץ לה למרחשת, אמר: האי במרחשת נדר,

והא דמייטי לה במחבת, דמרחשת היא, ומיעבר הוא דעבר, ואתייה במחבת!

התם, כי נמי במרחשת נדר,

כי מייטי לה במחבת - מחבת הויא,

קדנתנ:

"האומר: "הרי עלי במחבת" והביא במרחשת,

"... .. במרחשת" והביא במחבת - מה שהביא - הביא,

וידי נדרו לא יצא.

ודילמא אמר: זו להביא במחבת והביא במרחשת,

קדנתנ:

"זו להביא במחבת והביא במרחשת,

במרחשת והביא במחבת - הרי זו פסולה" (מנחות קב):

לרבנן - הכי נמי,

לרבי שמעון פיון דאמר רבי שמעון: "אף ידי נדרו יצא" -

אלמא קביעותא דמנא ולא כלום הוא,

ולא שנה אמר: "זו",

ולא שנה אמר: "עלי".

אלא מעתה,

עולה ששחט לשם חטאת, תרצה,

דהאי - זכר,

והאי - נקבה!

פיון דאיכא שעיר נשיא, דזכר הוא, לא ידע.

אמר לשם חטאת יחיד, מאי איכא למימר?

ותו,

חטאת יחיד ששחטה לשם עולה, תרצה,

דחטאת - נקבה,

ועולה - זכר!

מיכסיא באליה.

התינח היכא דאיתי כבשה,

איתי שעירה - מאי איכא למימר?!

אלא, בין זכרים לנקבות לאו אדעתיהו דאינשי.

פסח ששחטו לשם אשם לירצי,

דהאי - בן שנה,

והאי - בן שתים!

פיון דאיכא אשם נזיר ואשם מצורע, לא פסיקא ליה!

אמר: לשום אשם גזילות,

ולשום אשם מעילות - מאי איכא למימר?

ותו אשם גזילות ואשם מעילות ששחטן לשום פסח, לירצו,

דפסח - בן שנה והני בן שתי שנים!

אלא בין בן שנה לבין בן שתי שנים לאו אדעתיהו דאינשי,
דאיכא בן שנה - דמיחזי כבן שתיים,
ואיכא בן שתיים - דמיחזי כבן שנה.

שעיר ששחטו לשום אשם, לירצי,
דהאי - צמר,
והאי - שיער!

אמרי: דיקרא אוכמא הוא.

עגל ופר ששחטן לשום פסח ואשם, לירצו,
דעגל ופר בפסח ואשם ליכא!

אין הכי נמי

גב, ומאי "זבחים"?

רוב זבחים.

רבא אמר:

לא קשיא:

כאן - בקומץ מנחה לשום מנחה,

כאן - בקומץ מנחה לשום זבח.

מנחה לשום מנחה - "זאת תורת המנחה"³ (ויקרא ו, ז) - תורה אחת לכל המנחות,
מנחה לשום זבח - 'זאת תורת המנחה וזבח' לא פתיב.

והא תנא "מפני שמעשיה מוכיחין עליה" קאמר.

הכי קאמר: אף על גב דמחשבה דלא מינכרא היא, ותיפסל,
"זאת תורת המנחה" - תורה אחת לכל המנחות.

ומאי "אבל בזבחים אינו בן"?

אף על גב דשחיטה אחת לכולן, 'זאת תורת המנחה וזבח' לא פתיב.

אלא מעתה, חטאת חלב, ששחטה לשם חטאת דם,

לשום חטאת עבודת כוכבים,

לשום חטאת נזיר,

לשום חטאת מצורע תהא כשירה,

ותרצה,

דאמר רחמנא: "זאת תורת החטאת"⁴ (ויקרא ו, יח) -

תורה אחת לכל חטאות!

לרבי שמעון - הכי נמי,

לרבנן - הא אמר רבא:

חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם,

לשום חטאת עבודת כוכבים - כשירה.

לשם חטאת נזיר,

לשם חטאת מצורע - פסולה,

רש"י

דהאי צמר. אשם כבשים יש לו צמר ושעיר אין לו צמר אלא שיער בעלמא ודבר גלוי לכל הוא:

אמרי דיקרא אוכמא הוא. סברי איל שחור הוא ולהכי נקט אוכמא דסתם שעירים שחורים הן:

עגל ופר. חטאת כגון פר כהן משיח ששחטו לשם פסח ואשם שאין באין אלא מן הצאן לירצו: מנחה לשם מנחה. מחבת לשם מרחשת עלו:

והא תנא מעשיה מוכיחין עליה קאמר. הילכך מנחה לשם זבח נמי ליתכשר:

ה"ק. אע"פ שאין המנחות דומות לזבחים דאע"ג דהקומץ מחבת לשם מרחשת מחשבה דלא מינכרא שיהיה כן היא אלא ודאי ניכר שאינו כן דהא מעשיה מוכיחים איכא למימר דתיפסל דודאי סבירא לן מחשבה הגלויה לכל שהוא מכזב כל שכן שהיא פסולה אפילו הכי עלו דכתיב זאת תורת המנחה הא לא מינכרא לא דמי לההוא דלעיל רבא ורב אשי סבירא להו דמחשבה הגלויה לכל שהוא מכזב כל שכן שפוסלת והכי מתרצי לקמן אדרבה מחשבה דמינכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמא יאמרו מותר לשנות בקרבנות:

ומאי אבל בזבחים אינו כן. דמשמע התם דין הוא דלא עלו משום דשחיטה אחת לכולן הא כל שכן דדין הוא דעלו במחשבה דלא מינכר שהוא שקר היא:

דהא שחיטה אחת לכולן. ואיכא למימר דתעלה לשם חובה דהא ליכא למיגזר שמא יאמרו מותר לשנות בזבחים אפילו הכי לא עלו דזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב דליהוי משמע תורה אחת לכל המנחות ותורה אחת לכל הזבחים:

ותרצה. לשם חובה אלמה תנן בזבחים (דף ב.). חוץ מן הפסח ומן החטאת:

(לרבנן. דלית להו זאת תורת):

הא אמר רבא חטאת חלב כו' כשירה. ולא עקר מינה שם חטאת (ולא) עלתה לבעלים:

³ זאת תורת המנחה הקריב אתה בני אהרן לפני ה' אל בני המזבח

⁴ דבר אל אהרן ואל בניו לאמור זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני ה' קדש קדשים הוא

דְּהַנִּי עוֹלוֹת⁶ נִינְהוּ.

רַבִּי

עולות בהדייהו ניהו. ואיכא למימר (שלא יאמרו) לשם עולת נזיר שחט ונמצאת חטאת שלא לשמה כשירה להקריב לייא עולות נינהו ואין באין על חטא אלא להכשיר ולא חשיבי כחו כחטאת ויש דמפרשים עולות נינהו שטעונים נסכים כעולה מה שאין כן בשאר חטאות ולא עיקר הוא תינח חטאת מצורע כדאמריי בפרק שתי מדות (לקמן דף ז:.) דטעונה נסכים אבל חטאת נזיר לא טעונה נסכים: **מתני להו כולה לפסולא.** אפילו חטאת חלב ששחט לשם חטאת דם פסולה מלהקריב:

ל"ק. דר' שמעון אדר"ש: הכי גרסינן מחבת לשם מרחשת: **והא תנא כו'.** ואפי' מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת נמי תהא עולה לשם חובה דהא מעשיה מוכיחין:

הכי קאמר. כלומר דהא מעשיה מוכיחין גריעותא היא דמחשבה דמינכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמא יאמרו מותר לשנות והכי קאמרינן אע"פ שהמנחה אינה דומה לובחים דבמנחה אע"ג דמעשיה מוכיחין ואיכא למימר דמיפסלא במחשבה דלא מינכרא כמות שהוא אומר היא אלא ודאי ניכר שאינו כך אפילו הכי כשירה היכא דלא אידכר שם מנחה ומאי אבל כו' כדפרשינן לעיל לטעמא דרבא:

חובה לשם בלולה. דקתני דעלו: **אמאי אמר ר"ש.** כלומר מאי טעמא עלו הא ודאי מחשבה דהא ליכא הכא מנא:

לשם בילה בעלמא. כיון דלא אידכר בהדיא מנחת חריבה לשם מנחת בלולה דברי רוח בעלמא נינהו כמ"ד הריני קומץ לשם ד"א (בלול):

אי הכי בזבחים. דמודה ר"ש דלא עלו אמאי מודה כי שחית עולה לשם שלמים תעלה לשם חובה דהכי קאמר חובה זו אני שוחט לשם לעשות שלום בין קוני לביני:

אדרבה מחשבה דמינכרא שהוא מכזב פסל רחמנא. שלא יאמרו מותר לשנות ולעבור על עבודת קרבנו:

זאת תורת לא משמע להו. דקשיא להו וזאת תורת החטאת דלא אשכחן דאכשר ר' שמעון חטאת חלב לשם חטאת נזיר: **דרב אחא.** חריבה לשם בלולה ואע"ג דשני ליה לא מיסתבר האי שניא דבלולה סתם נמי היינו מנחה:

רב אחא בריה דרבא מתני ליה לכולהו - לפסולא, וישחט אותה לחטאת⁶ (ויקרא ד, לג) - לשם אותו חטאת.

רב אשי אומר:

לא קשיא:

כאן - בקומץ (מנחת) מחבת לשום מרחשת,

כאן - בקומץ מנחת לשום מנחת מרחשת. ()

"מחבת לשום מרחשת" - במנא קא מחשב,

ומחשבה במנא - לא פסלה

"מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת במנחה דפסלה בה מחשבה קא מחשב.

והא:

תנא:

"מפני שמעשיה מוכיחין עליה" קאמר!

הכי קאמר: אף על גב דמחשבה דלא⁷ מינכר היא תיפסל.

ומאי "אבל בזבחים אינו כן"?

אף על גב דשחיטה אחת לכולן,

זריקה אחת לכולן,

קבלה אחת לכולן,

בזביחה דפסלה ביה מחשבה קא מחשב.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:

חריבה משום בלולה - אמאי אמר רבי שמעון!

אמר ליה:

לשום בילה בעלמא.

אי הכי,

לשום שלמים נמי,

לשום שלמים בעלמא!

הכי השתא!?

התם - זבח גופה איקרי שלמים,

דכתיב: "המקריב את דם השלמים"⁸ (ויקרא ז, לג),

"הזורק את דם השלמים"⁹ (ויקרא ז, יד),

הכא מנחה גופה מי איקרי "בלולה"!? "זבל מנחה בלולה בשמן"¹⁰ (ויקרא ז, י) כתיב!

"בלולה בשמן" - איקרי.

'בלולה' סתמא - לא איקרי.

כולהו כרבה לא אמרי - דאדרבה מחשבה דמינכרא פסל רחמנא.

כרבא לא אמרי - "זאת תורת" לא משמע להו.

כרב אשי לא אמרי - משום קושיא דרב אחא בריה דרבא.

⁵ במהדורת וילנא: ביהדייהו אך רבו הגורסים אחרת.

⁶ **וסמן את ידו על ראש החטאת ושחט אתה לחטאת במקום אשר ישחט את העלה**

⁷ במהדורת וילנא ליתא, בשאר הגירסאות הוסיפו מילה זו

⁸ המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הנמין למנחה

⁹ והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה

¹⁰ זבל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה איש מאחיו

3. ג, ג - ד, א

רש"י

לרבה להאי גיסא. דמחשבה שאינה גלויה פסלה לה ולא הגלויה:
 ולרבה להאי גיסא. דמחשבה הגלויה כל שכן דפסלה:
 מנחה לשם זבח. מיבעיא לרבי אושעיא: קושיא דאביי:
 מה לי שינוי קודש כו' ושינויא דשני ליה לא מסתבר להו דכ"ש דמחשבה דמינכרא פסל רחמנא שלא יאמרו מותר לשנות: חטאת קרייה רחמנא. לא ישים עליה לבונה כי חטאת היא (ויקרא ה) מה חטאת פסולה שלא לשמה אף היא פסולה שלא לשמה:

מילתא דפשיטא ליה לרבה להאי גיסא, ולרבה להאי גיסא, מיבעיא ליה לרבה הושעיא.

דבעי רב הושעיא ואמרי לה בעא מיניה רב הושעיא מרבי אסי: מנחה לשום זבח - אמה לי אמר רבי שמעון?

ד, א

טעמא דרבי שמעון משום מחשבה דמינכרא - לא פסלה, והא - מחשבה דמינכרא הוא, או דילמא:

טעמא דרבי שמעון משום דכתיב: "זאת תורת המנחה"¹¹ (ויקרא ו, ז) וזבח לא כתיב.

אמר ליה:

כלום הגענו לסוף דעתו של רבי שמעון?!

קרבה לא משני ליה - משום קושיא דאביי.

קרבה לא משני ליה - משום קושיא ו"זאת תורת החטאת".

קרב אשי לא משני ליה - משום קושיא דרב אחא בריה דרבה.

¹¹ זאת תורת המנחה הקרב אתה בני אהרן לפני ה' אל בני המזבח

4. ד, א

כ"י

מותר נדבה. הפריש מעות למנחת סוטה והווי המעות יותר מן השעורים יפלו לנדבה דהיינו לשלש עשרה שופרות שהיו במקדש והיו נותנין בהן אותן מעות וכשהיה מזבח בטל היו קונין מהן כבשים לעולות הבשר לשם והעורות לכהנים וקרי להו נדבת ציבור:

עון כתיב בה. מזכרת עון ובחטאת נמי כתיב ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה:

מה חטאת מותר נדבה. כדאמר בשילהי ולד חטאת במסכת תמורה (דף כג:): זו מדרש דרש יהוידע הכהן כסף אשם וכסף חטאות לכהנים יהיו דבר הבא ממותר חטאת וממותר אשם הבשר לשם ועורות לכהנים: באשם כתיב ולא ידע ואשם ונשא עונו:

זו היא שיבה זו היא ביאה. מפרש בתורת כהנים מה ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אלמא גמרינן ג"ש כה"ג ואע"ג דלא דמו התיבות הואיל ושניהם לשון ביאת הבית הן ויש לשונות אחרים אבל זה עיקר:

מעונו דשמיעת קול. דשמיעת קול חטאת היא:

מנלן. הואיל ולא גמר מחטאת: **דכתיב בה.** בחטאת נשיא חטאת היא ולא שבא שלא לשמו:

[**"כל המנחות שנקמצו שלא לשמן - כשירות, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה,** חוץ ממנחת חוטה ומנחת קנאות".

בשלמא "מנחת חוטה" חטאת קרייה רחמנא:

"לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא" וגו'¹² (ויקרא ה, יא), אלא "מנחת קנאות" - מנלן?

דתני תנא קמיה דרב נחמן:

"מנחת קנאות מותר נדבה".

אמר ליה:

שפיר קאמרת, **"מזכרת עון"**¹³ (במדבר ה, טו) כתיב בה,

ובחטאת כתיב: **"ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה"**¹⁴ (ויקרא י, ז) - מה חטאת מותר נדבה - אף מנחת קנאות מותר נדבה.

ובחטאת,

מה חטאת פסולה 'שלא לשמה' - אף מנחת קנאות פסולה 'שלא לשמה'.

אלא מעתה, אשם יהא פסול שלא לשמו דגמר 'עון'¹⁵ (ויקרא ה, ז) **"עון"** (ויקרא י, ז) מחטאת!

דנין "עון" מ"עון" ואין דנין "עונו" מ"עון".

מאי נפקא מינה?

וקא תנא דבי רבי ישמעאל:

"ושב הכהן"¹⁶ (ויקרא יד, טז) **"ובא הכהן"**¹⁷ (ויקרא יד, מד) - **זו היא שיבה, זו היא ביאה.**

ועוד,

ליגמר **"עונו"**¹⁸ (ויקרא ה, א) **"עונו"** (ויקרא ה, ז) מ"עון" דשמיעת הקול,

דכתיב: **"אם לא יגיד ונשא עונו"** (ויקרא ה, א)!

אלא, כי גמרי גזירה שוה,

למותר נדבה הוא דגמרי.

וכי תימא: אין גזירה שוה למחצה - גלי רחמנא גבי חטאת: **"ושחט אותה לחטאת"**¹⁹ (ויקרא ד, לג),

"אותה" - לשמה כשירה,

שלא לשמה - פסולה,

אבל כל קדשים, בין לשמן, בין שלא לשמן - כשרים.

אלא, **"מנחת חוטה ומנחת קנאות"** דפסולין שלא לשמן - מנלן?

חטאת - טעמא מאי?

משום דכתיב בה: **"היא"**²⁰ הכי נמי הא כתיב בהו **"היא"**.

¹² ואם לא תשיג ידו לשתית תרים או לשני בני יונה והביא את קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבנה כי חטאת הוא

¹³ והביא האיש את אשתו אל הכהן והביא את קרבנה עליה עשירת האפה קמה שעורים לא יצק עליו שמן ולא יתן עליו לבנה כי מנחת קנאת הוא מנחת זכרון מזכרת עון

¹⁴ מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש מי קדש קדשים הוא ואתה נתן לכם לשאת את עון העדה לכפר עליהם לפני ה'

¹⁵ ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מקל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו

¹⁶ ושב הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע בקירת הבית

¹⁷ וראה הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית צרעת ממארת הוא בבית טמא הוא

¹⁸ ונפש מי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד ונשא עונו

¹⁹ וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט אותה לחטאת במקום אשר ישחט את העלה

²⁰ בפסוק כתב הוא, ויש שתיקנו את הגירסה, כאן ובהמשך מ: היא ל: הוא.

אָשֶׁם נְמִי הָאֵל כְּתִיב בֵּיהּ **"הוא"**²¹ (ויקרא ז, ה)!

רש"י

אשם נאמר בו הוא לאחר הקטרת אימורין. בפרשת צו את אהרן והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא והילכך אשם לא איפסיל בשלא לשמו דהא בהקטרה כתיב והקטרה לאו עיקר הוא וליכא למיפק הוא אשם ולא שנקטרו אימוריו שלא לשמו דהא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמרינן בפי תמיד נשחט במסכת פסחים (דף נט:): דנטמאו אימוריו או שאבדו לא מעכב כפרה ונאכל הבשר אבל פסח וחטאת כתיב הוא בשחיטה זבח פסח הוא בזבח נשיא כתיב ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא: **ואלא הוא.** דאשם למה לי:

שניתק לרעייה. שנתכפרו בעליו באחר ובחטאת אזלא למיתה וקיימא לן כל שבחטאת מתה באשם רועה ולכשיסתאב ימכר ויפלו דמיו לנדבה ואם כבר ניתק לרעייה שמסרוהו לרועה ושחטו סתם כשר לעולה דהא סתמו לעולה ואין שם אשם עליו דשופרות נדבה [לעולה] כדפי לעיל:

לא ניתק. דלא מסרוהו לרועה ושחטו (לשם) סתם לא מתכשר לעולה דעדיין שם אשם עליו ובעי עקירה דלישחטיה בהדיא לשם עולה דכל כמה דלא עקר מיניה שם אשם לא מתכשר:

דאמר קרא הוא בהוייתו יהא. פסול הוא:

ההוא **"הוא"** לאחר הקטרת אימורין הוא דכתיב, כדתניא:

"אבל אשם לא נאמר בו הוא" (ויקרא ז, ה) **אלא לאחר הקטרת אימורין, הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו - כשר."**

ואלא **"הוא"** (ויקרא ז, ה) - למה לי?

לכדרב הונא אמר רב:

אשם שניתק לרעייה ושחטו סתם - כשר לשום עולה.

"ניתק" - אין,

לא ניתק - לא,

אמר קרא: **"הוא"** - בהוייתו יהא.

²¹ והקטיר אתם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא

5. ד, א - ה, א

רש"י

פסולה. מהקטיר ושיריה אין נאכלין:
להתיר. חדש:
אשם נזיר. נזיר טמא מביא אשם להכשיר למנין נזירות טהרה כדכתיב והביא כבש בן שנתו לאשם והימים הראשונים יפלו וגוי' (במדבר ו):
אשם מצורע. בא הוא להכשירו לבא במחנה ולקמן פריך שאר אשמות נמי באו לכפר ולא כפרו:
בגלל זבח. עם הזבח דמנחת העומר באה עם הכבש דכתיב ועשיתם ביום הניפכם את העומר וגוי' (ויקרא כג):
דקבוע לו זמן. בניסן:
[מצינו שחילק] ובמכשירים חמירו:

[כל המנחות שנקמצו שלא לשמן - בשירות, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה.

חוג מ: מנחת חוטא, ומנחת קנאות].

אמר רב:

מנחת העומר שקמצה שלא לשמה - פסולה, הואיל ובאת להתיר ולא התירה.

וכן אתה אומר: באשם נזיר

ואשם מצורע, ששחטן שלא לשמן - פסולין,

הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו.

דב,

תנן:

"כל המנחות שנקמצו שלא לשמן - בשירות, אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה, חוג מ: מנחת חוטא, ומנחת קנאות".

ואם איתא, ליתני נמי: חוג מנחת העומר!

כי קתני, באה יחיד,

באה צבור - לא קתני.

כי תני, באה בגלל עצמה,

באה בגלל זבח - לא קתני.

כי קתני, הנד שאין קבוע להן זמן,

הא דקבוע לה זמן - לא קתני.

אמר מר:

"וכן אתה אומר: באשם נזיר

ואשם מצורע, ששחטן שלא לשמן - פסולין,

הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו.

תנן:

"כל הזבחים ששחטן שלא לשמן - בשרין, אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה, חוג מ: פסח, וחסאת" (זבחים ב.).

ואם איתא, ליתני נמי: חוג מאשם נזיר

ואשם מצורע,

דבאו להכשיר ולא הכשירו!

כיון דאיכא אשם גזילות ואשם מעילות דלכפרה אתו, לא פסיקא ליה.

מאי שנא אשם נזיר, ואשם מצורע?

דבאו להכשיר ולא הכשירו,

הני נמי באו לכפרה ולא כפרו!

אמר רבי ירמיה:

מצינו שחלק הכתוב בין מכפרים ובין מכשירין.

"מכפרין" - אית בהו דאתו לאחר מיתה,

"מכשירין" - לית בהו דאתו לאחר מיתה.

דתנן:

"האשה שהביאה חטאתה ומתה - יביאו יורשין עולתה.

עוֹלָתָהּ וּמִתָּהּ - לֹא יִבְיָאוּ יוֹרְשֵׁינָה חֲטָאתָהּ" (קנים ב, ה).

רַבִּי

לא יביאו יורשין חטאתה. דזו אחת מחמש חטאות המתות חטאות שמתו בעליה וחטאת יולדת מכשיר הוא כדאמרין בכריתות בפי' דם שחיטה (דף כו). מפני שמכשרתה לאכול בקדשים ומדחטאתה להכשיר עולתה לכפר כדכתיב (ויקרא יב) ביולדת אחד לחטאת ואחד לעולה אלמא מכפרין קרבי מכשירין לא קרבי הכי נמי מכפרין בשלא לשמן כשרין להקריב ולא עלו ומכשירין פסולין לגמרי:

לא נהנין. מדרבנן מפני דמי עולה שבהן:

ולא מועלין. מפני שראויין לבא לשלמים הואיל ולא הפריש אלו לחטאת ואלו לשלמים ושלמים אין בהן מעילה דלאו קדשי ה' נינהו אלא ממון בעלים אלא באימורים לאחר זריקת דמים בפ"ק דמסכת מעילה (דף ז):

סתומין. דלא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה:

יפלו לנדבה. לשופרות דהלכה היא בנוזיר למשה מסיני וכן מפרש בנוזיר בפרק מי שאמר הריני נוזיר ושמע חבירו כו' (דף כד):

יוליך לים המלח. כדין חטאת שמתו בעליה דלמיתה אזלא:

לא נהנין. מדרבנן:

ולא מועלין. דאמר בשמעתא קמייתא דמעילה (דף ג.) חטאות המתות ומעות ההולכות לים המלח אין מועלין בהן דלאיבוד קיימי ולא קדשי גבוה נינהו:

דמי שלמים כו'. אבל דמי אשם ליכא דאינו בנוזיר טהור אלא בנוזיר טמא ומכשירו להתחיל נזירות טהרה:

ליום אחד. כחומר שלמי נוזיר כדאמרין באיזהו מקומן (זבחים דף נד.):

ואין טעונים לחם. דבעינן ונתן על כפי הנזיר וליכא:

קבוע. דאין שם שום ד"א מכשיר הבעלים אלא הוא:

על אחת משלשתן. אפילו על חטאת דכתיב ואחר ישתה הנוזיר יין ואמרין בנוזיר אחר מעשה יחידי ויליף התם שפיר בפי' ג' מינין (דף מו.):

וטעון נסכים. כדין אשם מצורע בפי' ב' מדות (לקמן דף צ.):

להכשירו. למצורע בהקהל:

תיובתא דרב. דאמר לעיל דפסול הואיל ובא להכשיר ולא הכשיר:

מתקיף לה רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פאי: מכשירין נמי, מי לית בהו דאתו לאחר מיתה? והתנן:

"המפריש מעות לנזירותו - לא נהנין,

ולא מועלין,

מפני שראויין לבא נוזן שלמים.

מת, והיו לו מעות: סתומין - יפלו לנדבה,

מפורשין - דמי חטאת: יוליך לים המלח,

לא נהנין,

ולא מועלין.

דמי עולה - יביא בהן עולה,

ומועלין בהן.

דמי שלמים - יביא בהן שלמים,

ונאכלין ליום אחד,

ואין טעונין לחם" (מעילה יא, א).

והא עולה ושלמים דנוזיר, דמכשירים נינהו, וקא אתו לאחר מיתה!

אמר רב פפא:

הכי קא אמר רבי ירמיה: לא מצינו הקשר קבוע, דבא לאחר מיתה,

ודנוזיר הקשר שאינו קבוע הוא,

דאמר מר:

"גילח על אחת משלשתן - יצא" (נוזר מה.).

הא,

מיתיבי:

"אשם מצורע שנשחט:

שלא לשמו,

או שלא ניתן מדמו על גבי בהונות - הרי זה עולה לגבי מזבח,

וטעון נסכים,

וצריך אשם אחר להכשירו!"

תיובתא דרב.

6. ה, א-ב

רָשׁ"י

ושיריה אין נאכלין. משום איסור חדש: **ממשקה ישראל**. פסוק הוא ביחזקאל בקרבנות: **מן המותר**. למשקה ישראל יביאו נסכים ולא מן האסור: **אין מחוסר זמן לבו ביום**. הואיל והיום תהא מותרת לישראל אחר שתקרב מנחת העומר אחרת ולא מחוסרת זמן היא לגבוה:

עופות באין בנדבת שנים. בפרק המנחות והנסכים (לקמן דף קד): רבי אומר לכל נדרים ונדבותם אשר יקריבו הכל באין בשותפות חוץ מן המנחה מפני שנאמר בה נפש:

ומחוסרי כפרה. כולן מביאין עופות להכשירן בקדשים זב וזבה וילדת ומצורע:

והותרו לקדש מכלל איסורן. להדיוט דמליקה אסורה בחולין וכשרה בקדשים:

מנחות טעונות כלי. בפי שתי הלחם (לקמן דף צו). עופות אין טעונין כלי שהרי מליקתן בציפורן:

והגשה. בפי כל המנחות באות מצה (שם דף ס). הגשה מגישה בקרן מערבית דרומית של מזבח כנגד חודה של קרן בפי הקומץ רבה (לקמן דף יט): מנחת העומר ישנה בציבור עופות אין באין בציבור בת"כ גבי נדבת העוף קרבנו (והקריב) היחיד מביא עוף ולא הציבור:

ואם איתא. דעדיין חדש אסור מנחת העומר נמי אישתכח דקרבה לגבוה מה שאסור להדיוט:

לאו איסורא הוא. דכמאן דקרבה מנחת העומר האחרת דמי:

מתן שמן. דמצורע מתן דם צריך להקדים כמו שאמור בענין על מקום דם האשם יתן השמן:

ימלאנו. ללוג: **למתן שבע**. והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים וגו':

לא יהא אחר ממרס בדם. שלא יקרוש כשיזה מדם האשם:

תעובר צורתה. תניחנה עד למחר ותיפסל בלינה ותעובר מראה ליחלוחית בשר הימנה משום בזיון קדשים דכל זמן שלא נפסלו בלינה אין נשרפין אלא א"כ פסולו בגופו אלמא מדקתני תצא לבית השריפה יש מחוסר זמן לבו ביום:

ה"מ דכתיבא הוייה. בעבודה אבל שחיטה לאו עבודה היא דהא כשרה בור:

אלא טעמא דר"ל. דאמר קומצה נקטר דקסבר האיר מורח. די"ו בניסן מתיר החדש דכתיב (ויקרא כג) עד עצם ומתרגמינן עד בכרן ובכרן היינו מראית היום דכתיב (שמות כח) תרשיש שוחם ישפה מתרגמינן כרום ימא שמראיתו דומה לים והאי דאין שיריה נאכלין דמצוה להמתין עד הבאת העומר כדפרכינן לריש לקיש בפי רבי ישמעאל (לקמן די סח). והא כתיב עד הביאכם ומשני למצוה:

]"אמר רב:

מנחת העומר שקמצה שלא לשמה - פסולה, הואיל ובאת להתיר ולא התירה".]

ורבי שמעון בן לקיש אמר:

מנחת העומר שקמצה שלא לשמה - בשירה, ושירה - אין נאכלין עד שתביא מנחת העומר אחרת ותתירנה.

²²וכיון ששירה אין נאכלין, מקרב היכי קרבה?

"ממשקה ישראל" ²³(יחזקאל מה, טו) - מן המותר לישאל!

אמר רב אדא בר אבהו:

קסבר ריש לקיש: אין מחוסר זמן לבו ביום.

מתיב רב אדא בריה דרב יצחק:

"יש בעופות שאין במנחות,

יש במנחות שאין בעופות.

יש בעופות: שהעופות - באין בנדבת שנים (אבל מנחות נפש בתיבא) ²⁴,

ומחוסרי כפרה (זב וזבה וילדת ומצורע),

והותרו מכלל איסורן בקודש - מה שאין בו במנחות.

ויש במנחות: שהמנחות טעונות - כלי,

ותנופה,

והגשה,

וישנן בציבור בבית - מה שאין בו בעופות".

ואם איתא, במנחות נמי משפחת לה, דהותרו מכלל איסורן בקודש,

ומאי ניהו?

מנחת העומר!

כיון דאין מחוסר זמן לבו ביום - לאו איסורא הוא.

מתיב רב ששת:

"הקדים מתן שמן למתן דם - ימלאנו שמן, ויחזור ויתן שמן אחר מתן דם.

מתן בהונות למתן שבע - ימלאנו שמן ויחזור ויתן מתן בהונות אחר מתן שבע",

ואי אמרת: "אין מחוסר זמן לבו ביום" - אמאי "יחזור ויתן" מאי דעבד עבד!

אמר רב פפא:

שאני הלכות מצורע,

דכתיבא בהו הוייה,

דאמר הקתוב: "זאת תהיה תורת המצורע" ²⁵ (ויקרא יד, ב) -

"תהיה" - בהוייתה תהא.

מתיב רב פפא:

"הקדים חטאתו לאשמו - לא יהיה אחר ממרס בדםה,

אלא תעובר צורתה ותצא לבית השריפה"!

אמאי קא מוטיב רב פפא?

והא רב פפא הוא דאמר: "שאני הלכות מצורע דכתיבא בהו הוייה"!

אלא, רב פפא הכי קא קשיא ליה:

אימא הני מילי 'עבודה', שחיטה לאו עבודה היא,

²² גירסת כתבי יד ושיטה מקובצת

²³ ושה אחת מן הצאן מן המאיתים ממשקה ישראל למנחה ולעולה ולשלמים לכפר עליהם נאם אדני ה'

²⁴ בוילנא גם בסוגרים. בכתבי יד לא גרסו, הוכנס כנראה לתלמוד מפרוש בגליון, גם בהמשך הפרק.

²⁵ זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והיבא אל המהן

ואי "אין מחוסר זמן לכו ביום" - יהא אחר ממרס בדמה, ולקריב אשם, והדר לקרב חטאת!

רס"י

אלא טעמא דר"ל. דאמר קומצה נקטר דקסבר האיר מזרח. דיי"ו בניסן מתיר החדש דכתיב (ויקרא כג) עד עצם ומתרגמינן עד בכרן ובכרן היינו מראית היום דכתיב (שמות כח) תרשיש שוהם ישפה מתרגמינן כרום ימא שמראיתו דומה לים והאי דאין שיריה נאכלין דמצוה להמתין עד הבאת העומר כדפרכינן לריש לקיש בפי רבי ישמעאל (לקמן ד' סח.) והא כתיב עד הביאכם ומשני למצוה: האיר מזרח. דיי"ו בניסן מתיר החדש דכתיב (ויקרא כג) עד עצם ומתרגמינן עד בכרן ובכרן היינו מראית היום דכתיב (שמות כח) תרשיש שוהם ישפה מתרגמינן כרום ימא שמראיתו דומה לים והאי דאין שיריה נאכלין דמצוה להמתין עד הבאת העומר כדפרכינן לריש לקיש בפי רבי ישמעאל (לקמן ד' סח.) והא כתיב עד הביאכם ומשני למצוה: **אין מביאין מנחת ביכורים ומנחת בהמה.** היינו מנחת נסכים: **קודם לשתי הלחם לא יביא.** דאמרינן בתורת כהנים קרבן ראשית שיהא ראשית לכל המנחות ומנין אף לביכורים תלמוד לומר בכורי קציר חטים: **ואם הביא כשר.** טעמא מפרש בפי ר' ישמעאל (גי'ז שם): **במי שראוי לעבודה.** למעוטי אחד מן הפסולים: **ובדבר הראוי לעבודה.** כגון מנחת חטין אבל מנחת העומר של שעורים אינה ראויה אלא לעבודה זו בלבד להתיר ולא משום קרבן אתיא ואי משום מנחת סוטה לאו ראויה היא דמנחת סוטה קמח ושל עומר גרש ועוד דלאו עבודה היא דלברר עון קאתיא והאי דפסלה מחשבה במנחת קנאות משום דרחמנא קרייה חטאת: פגימת המזבח מההיא קרא נפקא וזבחת עליו את עולותיך (שמות כ) בזמן שהוא שלם כתיב עליו כולו במשמע במסכת זבחים בפרק קדשי קדשים (דף נט.) ואם פיגל בקומץ בשעת פגימת המזבח לאו פיגול הוא ואם יתקן המזבח באותו היום יקטירנו:

אלא אמר רב פפא:

היינו טעמא דריש לקיש, דקסבר: האיר מזרח - מתיר.

דרבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו:

אפילו בזמן שבית המקדש קיים - האיר מזרח מתיר.

ה,ב

והא דריש לקיש לאו בפירושו איתמר, אלא מקללא איתמר.

דתנן:

"אין מביאין מנחות,

ובכורים,

ומנחת בהמה - קודם לעומר (דבעינו ממשקה ישראל),

ואם הביא - פסול.

קודם לשתי הלחם - לא יביא (משום דאיקרו בכורים),

ואם הביא - פסול" (מנחות סח):

ואמר רבי יצחק אמר ריש לקיש:

לא שנו אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר,

אבל בששה עשר - אם הביא פסול.

(וקשיא לי ליהו כמחוסר זמן) אלקמא קסבר: האיר המזרח - מתיר.

ורבא אמר:

מנחת העומר שקמצה שלא לשמה - כשירה,

ושירה - נאכלין,

ואינה צריכה מנחת העומר אחרת להתיקה,

שאין מחשבה מועלת אלא ב: מי שראוי לעבודה,

ובדבר הראוי לעבודה,

ובמקום הראוי לעבודה,

"במי שראוי לעבודה" - לאפוקי: כהן בעל מום.

"ובדבר הראוי לעבודה" - לאפוקי: מנחת העומר דלא חזיא דחדוש הוא.

"ובמקום הראוי לעבודה" - לאפוקי נפגם המזבח.

7. ה, ב - ו, א

רש"י

מן הבקר למטה. דאם עולה קרבנו מן הבקר בקרא דלעיל דרשינן מן הבהמה להוציא הרובע והנרבע מן הבקר להוציא הנעבד ומן הצאן להוציא את המוקצה כשהוא אומר מן הבקר למטה כו':

והלא דין הוא. דטריפה לא תקרב ולמה לי קרא: מכלל היתר. שכל שאר הבהמות מותרות להדיוט:

שכן קדושתה אוסרתה. בדבר שהוא קדוש לגבוה דהיינו מליקה בה נאסרת להדיוט אבל טריפה אינה קדושה משום טריפות ואכתי קרא למה לי:

מה אם השבתה. הא אינך מוציא מן הדין שהם מותרות: מה למנחת העומר. שכן מרובה מצותה דמתרת חדש תאמר בטריפה:

ספיחין אסורין. קדושת שביעית נוהגת בה נאסרת להדיוט אבל שעברה דהא כלה לחיה שבשדה הילכך אין העומר מתירן והא נתבערו כולן:

ספיחין אסורים. מן הביעור ואילך דיליף מהן לא נורע ולא נאסוף את תבואתנו וכי מאחר שאין זורעים מהיכא אוספים לימד על הספיחים שהן אסורים וביעור משתרד רביעה שנייה דהויא לה כלה לחיה שבשדה כדתניא עד מתי נהנין ושורפין בתבן וקש של שביעית משתרד רביעה שנייה במסכת תענית (דף ו:). הילכך לרבי עקיבא איצטריכא קרא להוציא טריפה:

ואפילו למ"ד. במסכת קדושין בסוף פ"ק (דף לז:).

חדש בחו"ל לאו דאורייתא. ולא חשיב ליה היתר אפילו הכי יש בה רבותא דמתרת לאו שבתוכה לאו דלחם וקלי וקרמל לא תאכלו שבתוך מנחה עצמה מתרת אפי' לרי עקיבא שאם נאכלו שירים לא יעבור האוכלן משום חדש אלא משום שביעית תאמר בטריפה שאינה מתרת כלום ולמה לי קרא:

א"ל רב אחא כו'. דילמא להכי איצטריך קרא סד"א טריפה נמי תקרב כמנחת העומר להתיר לאו שבתוכה שהאוכלה לא יעבור משום טריפה לא תאכל:

שכן מצותה בכך. שאי אפשר להביא מן הישן שאין חדש מותר בענין אחר תאמר בטריפה שאפשר להביא כשירה:

גברא הוא. ומאי מותר לגבוה איכא:

תנו רבנן:

"בשהוא אומר: 'מן הבקר'²⁶ (ויקרא א, ב-ג) למטה, שאין תלמוד לומר לומר אלא להוציא את הטרפה. והלא דין הוא:

ומה בעל מום שמוותרת להדיוט - אסורה לגבוה, טריפה שאסורה להדיוט - אין דין שאסורה לגבוה! חלב ודם יוכיחו. שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה.

מה לחלב ודם שכן באין מכלל היתר, תאמר בטריפה שנולה אסורה, ולא תהא מותרת לגבוה!

מליקה תוכיח, שנולה איסור, ואסורה להדיוט, ומותרת לגבוה. מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה, (בשעת קדושתה למזבח היא נאסרה להדיוט, דהיינו מליקתה, אבל קודם לכן לא נאסרה להדיוט).

מה שאין כן בטריפה,

שאין קדושתה אוסרתה.

ואם השבתה,

בשהוא אומר: 'מן הבקר' למטה, שאין תלמוד לומר להוציא את הטרפה."

מה "אם השבתה"?

(סי' רקיח מר אדא לשישי"ה).

אמר רב:

משום דאיכא למימר: מנחת העומר תוכיח, שאסורה להדיוט, ומותרת לגבוה.

מה למנחת העומר שכן מתרת 'חדש'!

בשביעית.

שביעית נמי,

שכן מתרת ספיחין בשביעית!

כרבי עקיבא,

דאמר: ספיחין אסורים בשביעית.

אמר ליה רב אחא בר אבא לרב אשי:

לרבי עקיבא נמי לפרוך: מה למנחת העומר שכן מתרת חדש בחוצה לארץ! ואפילו למאן דאמר חדש בחוצה לארץ לאו דאורייתא - שכן באה להתיר לאו שבתוכה!

אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא:

אי הכי, טריפה נמי תקריב, ותתיר לאו שבתוכה!

אלא, פריך הכי: מה למנחת העומר, שכן מצותה בכך!

ריש לקיש אמר:

משום דאיכא למימר: מפטם הקטרת יוכיח,

שאסור - להדיוט,

ומותר - לגבוה.

"מפטם" - גברא הוא!?

אלא, פטום הקטרת יוכיח,

שאסור - להדיוט,

²⁶ בדבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם מי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. ג אם עלה קרבנו מן הבקר וקר תמים יקריבונו אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצנו לפני ה'

ומותר - לגבוה.

רש"י

שבת מותרת לגבוה. להקריב תמידין ומוספין:
שכן מצותה בכך. שאי אפשר להקריב תמידין ומוספין אלא בו ביום אבל טריפה אפשר בכשרה:
כלאים לגבוה. אבנטו של כהן:
מצותו בכך. גזירת הכתוב שלא יהא אבנט אלא של כלאים דכתיב (שמות כח) תכלת וארגמן וגו' ואמרינן יבמות (דף ד:): מדשש כיתנא תכלת עמרא:
רב שישא בריה דרב אידי אמר. להכי איצטריך קרא משום דאיכא למימר ניהדר דינא ונייתי במה הצד דטריפה מותרת לגבוה:
מקריבין כקריבין. דמוס פסול בכהן כמו בזבח אבל טריפות לא פסיל בכהנים דתנן בבכורות בפרק מומין אלו (דף מה:): ואלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו וטריפה ויוצא דופן להכי איצטריך קרא:
אמר ליה רב אחא [סבא] לרב אשי. ואכתי ל"ל קרא הא איכא למימר:
יוצא דופן יוכיח. שכהן יוצא דופן כשר לעבודה וקרוב יוצא דופן פסול דאמרינן בתי"כ כי יולד פרט ליוצא דופן:
מה ליוצא דופן שאינו קדוש בבכורה. דפטר רחם כתיב (שמות יג) תאמר בטריפה שקדושה בבכורה אם נולד עם טריפתו הלכך איצטריך קרא:
בעל מום יוכיח. שקדש בבכורה ואסור לגבוה אף אני אביא טריפה ולמה לי קרא:

מה לפטום הקטרת, שכן מצותו בכך!

מר בריה דרבנא אמר:

משום דאיכא למימר שבת תוכיח, שאסורה - להדיוט, ומותרת - לגבוה.

מה לשבת, שכן הותרה מפללה אצל הדיוט, במילה.

אטו מילה צורך הדיוט הוא?! מילה מצוה היא.

אלא מה לשבת, שכן מצותה בכך.

רב אדא בר אבא אמר:

משום דאיכא למימר פלאים תוכיח, שאסורין - להדיוט, ומותרין - לגבוה.

מה לכלאים שכן הותרו מפללן אצל הדיוט, בציצית.

אטו ציצית צורך הדיוט היא?! מצוה היא!

אלא, אמה לכלאים שמצותו בכך.

וא

רב שישא בריה דרב אידי אמר:

משום דאיכא למימר: ליהדר דינא ותיתי במה הצד: מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה - חלב ודם יוכיחו! מה לחלב ודם שכן באים מפלל היתר - מליקה תוכיח! וְחֹזֵר הַדִּין,

לא ראי זה פראי זה,

ולא ראי זה פראי זה,

הצד השוה שבהן: שאסורין - להדיוט, ומותרין - לגבוה,

אף אני אביא טריפה, אף על פי שאסורה להדיוט תהא מותרת לגבוה.

מה להצד השוה שבהן, שכן מצותה בכך!

אלא, אמר רב אשי:

משום דאיכא למימר: מעיקרא דדינא פרכא.

מהיכא קא מיייתית לה? מבעל מום,

מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין.

אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי:

יוצא דופן יוכיח שלא עשה בו מקריבין כקריבין ומותר להדיוט ואסור לגבוה!

מה ליוצא דופן - שכן אינו קדוש בבכורה!

בעל מום יוכיח.

מה לבעל מום - שכן עשה בו מקריבין כקריבין,

יוצא דופן יוכיח.

וְחֹזֵר הַדִּין,

לא ראי זה פראי זה,

רש"י

הצד השוה כו'. ולמה לי קרא: **מליקה.** טריפה היא לכתחילה דחותך שדרה ומפרקת כדאמרי' בפ"ק דשחיטת חולין (דף כ:.) והותרה לגבוה מכלל איסורה להדיוט אישתרי אף אני אביא טריפה (ולמה לי קרא): **מליקה דחטאת העוף לכהנים.** ובבעל מום ויוצא דופן לא אשכחן היתר לכהנים מכלל איסור דאין בהן שום איסור לגבי כהנים: **משולחן גבוה הוא דזכו.** וגבי גבוה אשכחן בבעל מום בעופות היתר מכלל איסור וליכא מה להצד כו' ול"ל קרא: **בעל מום מומן ניכר.** שאין מומן פסול אלא בגלוי כדאמרינן בבכורות בפי' על אלו מומין (דף לז:.) ויוצא דופן מומו ניכר דאית ליה קלא והכל יודעים: **טריפה יש שאין מומם ניכר.** כגון בבני מעיים: **שלא היתה לה שעת הכושר.** דנטרפה ממעי אמה דומיא דערלה וכלאי הכרם דכתיב בההוא קרא דכתיב ביה מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל ואמרינן בפרק אלו עוברין במסכת פסחים (דף מח.) מן המאתים מן המותר ב' מאות שנשתיירו בבור מכאן לערלה שבטלה במאתים: **כל אשר יעבור תחת השבט.** פרט לטריפה שאינה עוברת משום דאין לה חיות לא חשיב לה עוברת והאי קרא כתיב במעשר וגמרינן שאר קרבנות מינייה בגי'ש נאמר כאן תחת אמו ונאמר להלן תחת השבט כו' בפ"ט דבכורות (ד' ז):

ולא ראי זה פרא זה, הצד השוה שבהן שמוטרים להדיוט ואסורים לגבוה, וכל שכן טריפה שאסורה להדיוט, תהא אסורה לגבוה!

מה להצד השוה שבהן, שכן לא הותרו מקללן, תאמר בטריפה שהותרה מקללה!

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: טריפה שהותרה מקללה - מאי היא? איליא: מליקה דעולת העוף לגבוה, בעל מום נמי בעופות אשתרי! **"תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות"**.

אלא מליקה דחטאת העוף לכהנים.

כהנים משולחן גבוה קא זכו!

ואלא פריד הכי: מה להצד השוה שבהן שכן מומן ניכר - תאמר בטריפה שכן אין מוממה ניכר, משום הכי איצטריך קרא.

וטריפה מהקא נפקא!? מהתם נפקא: **"ממשקה ישראל"**²⁷ (יחזקאל מו, טו) - מן המותר לישראל! **"מכל אשר יעבור תחת השבט"**²⁸ (ויקרא כז, כח) נפקא - פרט לטריפה שאינה עוברת!

צריכי, דאי **"ממשקה ישראל"** - הוה אמינא למעוטי היכא דלא היתה לה שעת הכושר, דומיא: דערלה, וכלאי הכרם, אבל היתה לה שעת הכושר - אימא: תתכשר, כתב רחמנא: **"כל אשר יעבור"**.

ואי כתב רחמנא: **"כל אשר יעבור"** - הוה אמינא למעוטי היכא דנטרפה ולבסוף הקדישה, דומיא: דמעשר, אבל הקדישה ולבסוף נטרפה דבעידנא דאקדישה הוה חזיא - אימא: תתכשר, כתב רחמנא: **"מן הקדר"**, צריכי.

²⁷ ושה אחת מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל למנוחה ולעולה ולשלמים לכפר עליהם נאם אדני ה' ²⁸ אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אהנותו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה'

8. ו, א-ב

רש"י

מתניתין

אֶחָד מִנְחַת חוּטָא,

וְאֶחָד כָּל הַמְּנֻחֹת - שְׁקִמְצוֹן: זָר,

אוֹנוֹ,

טְבוּל יוֹם,

מְחוּסֵר בְּגָדִים,

מְחוּסֵר כִּיפּוּרִים,

שְׁלֵא רְחֵס יָדָיו וְרַגְלָיו,

עָרַל,

טָמֵא,

יוֹשֵׁב,

עוֹמֵד: עַל גְּבֵי בָלִים,

עַל גְּבֵי בְּהֵמָה,

עַל גְּבֵי רַגְלֵי חֲבִירוֹ - פְּסוּל.

קָמַץ בְּשֵׂמֶאל - פְּסוּל.

בֵּן בְּתִירָא אוֹמֵר: יַחֲזִיר וְיַחֲזוֹר וְיִקְמוֹץ בְּיָמָיו.

קָמַץ וְעָלָה בִּידוֹ צָרוֹ,

אוֹ גְּרָגֵר מֶלֶח,

אוֹ קוֹרֵט שֶׁל לְבוּנָה - פְּסוּל,

מִפְּנֵי שְׂאֵמְרוֹ:

הַקּוֹמֵץ הַיָּתֵר

וְהַחֶסֶר - פְּסוּל.

וְאִיזְהוֹ "הַיָּתֵר"?

שְׁקִמְצוֹ מְבוֹרָךְ.

"וְחֶסֶר"?

שְׁקִמְצוֹ בְּרֵאשֵׁי אֲצִבְעוֹתָיו.

גמרא

לְמָה לִי לְמַתְנָא "אֶחָד מִנְחַת חוּטָא וְאֶחָד כָּל הַמְּנֻחֹת"?

לִיתְנִי: 'כָּל הַמְּנֻחֹת שְׁקִמְצוֹן זָר וְאוֹנוֹן...'!

לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִיצְטְרִיד,

דִּתְנִיָּא:

"אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן:

בְּדִין הוּא שְׁתֵּהָא מִנְחַת חוּטָא טְעוּנָה שְׁמוֹ וּלְבוּנָה,

שְׁלֵא יְהֵא חוּטָא נִשְׁכָּר.

וּמִפְּנֵי מָה אֵינָה טְעוּנָה?

שְׁלֵא יְהֵא קֶרְבָּנוּ מֵהוֹדָר.

וּבְדִין הוּא שְׁתֵּהָא חֲטָאת חֶלֶב טְעוּנָה נִסְכִּים,

שְׁלֵא יְהֵא חוּטָא נִשְׁכָּר.

וּמִפְּנֵי מָה אֵינָה טְעוּנָה?

שְׁלֵא יְהֵא קֶרְבָּנוּ מֵהוֹדָר."

סְלָקָא דְעֵתָהּ אָמִינָא: הוּאִיל וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן "שְׁלֵא יְהֵא קֶרְבָּנוּ מֵהוֹדָר",

כִּי קָמְצִי לָהּ פְּסוּלִין נְמוֹ תַחֲכָשֶׁר,

קָא מִשְׁמַע לָן.

אִי הֲכִי,

הֲתָם נְמוֹ²⁹ (זבחים טו:), לִיתְנִי: 'אֶחָד חֲטָאת חֶלֶב וְאֶחָד כָּל הַזְּבָחִים שְׁקִבְלוּ דָמָן זָר וְאוֹנוֹן'!

ו, ב

²⁹ כל הזבחים שקבלו דמיו: זר,

רש"י

כולהו משמע. ולא פליג ר"ש:
אצטריך. אע"ג דבלאו הכי נמי
 הויה מנחת חוטא בכלל ולא פליג
 ר"ש אפילו הכי אצטריך
 למיתנייה דמהו דתימא מדרישא
 דקתני דשלא לשמה לא עלו לשם
 חובה אוקימנא בריש פירקין (דף
 ב:) לרבה ולרבא מתני דלא
 כר"ש סיפא נמי דקתני כל
 המנחות שקמצן זר כו' דלא
 כר"ש דמדפליג ברישא פליג נמי
 בסיפא ואמר במנחת חוטא דכי
 היכי דאין קרבנו מהודר כי
 קמצי לה פסולין כשרה:
קמ"ל. משנה יתירה אחד מנחת
 חוטא דלא אצטריך למתנייה
 אלא לר"ש דר"ש נמי מודה
 בסיפא:

וליקמא לרבי שמעון אצטריך,
 אלמא: כיון דתנא ליה: "כל", ולא קתני: 'חויץ' - כוליהו משמע,
 הכי נמי, כיון דתנא: "כל", ולא קתני: 'חויץ' - כוליהו משמע!

אצטריך,
 סלקא דעתך אמינא: הואיל ואוקימנא לרישא דלא כרבי שמעון,
 סיפא נמי דלא כרבי שמעון,
 קא משמע לן.

ומחוסר בפורים,
 ומחוסר בגדים,
 שלא רחם ידים ורגלים,
 ערל,
 טמא,
 יושב,
 עומד: על גבי בלים,
 על גבי בהמה,
 על גבי רגלי חברו - פסל.

9. ו, ב-ז, א

רס"י

לא יביא מתוך ביתו וימלאנו. סלת לעשרון דקסברי קדושת כלי קבעה לשם מנחה דשוב אין מוסיפין עליה ומיפסלא בחסרון כדאמרין בהאי פירקין (דף ט:): מן המנחה פרט לשחירה: **יביא מתוך ביתו.** דקסבר קמיצה קבעה והא לא קמץ בהו וכה"ג פליגי אמוראי לקמן בשמעתין (שם): **ומאי שנא שמאל.** כלומר [אמאי] ה"א דבשאר פסולין לא מכשיר לאהדורי אלא בשמאל: **ביה"ב.** נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: **בשחיטה.** כדאמרין לקמן בפ"ג (דף יט.) והקריבו בני אהרן את הדם מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחיטה שכשרה בור: **ואמר רב עלה.** היינו טעמא דפסולה דכתיב בה אלעזר וכתוב בה חוקה וחוקה עיכובא: **שאני פרה.** דטעמא דשחיטה פסולה בזר לאו דעבודה היא דהא קדשי בדק הבית דלא שייכא בהו עבודה אלא גזירת הכתוב היא דזר פסול בה: **ולאו כל דכן הוא.** בקדשי בדק הבית חשובה עבודה בקדשי מזבח לא כל שכן ואפ"ה זר כשר בשחיטת קדשים אלמא אשכחן הכשר בעבודה וגבי קמיצה נמי אית ליה תקנתא בחזרה לבן בתירא ולמה לי דרב: **אמר רב שישא.** לעולם לאו עבודה והאי דבעיא כהן גבי פרה אדומה גזירת הכתוב היא מידי דהוה [אמראות] נגעים:

[אחד מנחת חוטא]
ואחד כל המנחות - שקמץ: זר ... - פסול!]

אמר רב:
זר שקמץ - יחזיר.

והא אנו: "פסול" תנו!

מאי "פסול"?
פסול עד שיחזיר.

אי הכי,
היינו בן בתירא!

אי דאיתיה לקומץ בעיניה,
לא פליגי רבנו עליה דבן בתירא,
כי פליגי דחסר קומץ:
רבנו סברי: לא יביא מתוך ביתו וימלאנו.
בן בתירא סבר: יביא מתוך ביתו וימלאנו.

אי הכי, "בן בתירא אומר: יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין",
'בן בתירא אומר: יחזיר ויביא מתוך ביתו וימלאנו ויחזור ויקמוץ בימין' מיבעי ליה!

כי קא אמר רב, לבן בתירא.

פשיטא!

מהו דתימא: עד פאן לא קא מכשר בן בתירא אלא בשמאל,
אבל בשאר פסולין - לא,
קא משמע לן.

מאי שנא שמאל, דאשכחן לה הכשירא ביום הכפורים,
זר - נמי אשכחן לה הכשירא בשחיטה!

שחיטה לאו עבודה היא.

ולא?!

והאמר רבי זירא אמר רב:
שחיטת פרה בזר - פסולה!
ואמר רב עלה:

"אלעזר"³⁰ (במדבר יט, ג), ו"חוקה"³¹ (במדבר יט, ב) כתיב בה!

שאני פרה דקדשי בדק הבית היא.

ולאו כל דכן הוא!?

קדשי בדק הבית - בעו כהונה,
קדשי מזבח - לא בעו כהונה!?

אמר רב שישא בריה דרב אידי:
מידי דהוה אמראות נגעים - דלאו עבודה נינהו,
ובעי כהונה.

³⁰ ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו

³¹ זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליה פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על

ונילף מבמה!

וכי תימא: מבמה לא ילפינן - והתניא: "מנין ל'יוצא' שאם עלה לא ירד?
שהרי יוצא - כשר בבמה!"

תנא א' "זאת תורת העולה"³² (ויקרא ו, ב) סמיך ליה.

אלא, טעמא דאשמעינן רב, הא לאו הכי, הוה אמינא: בשאר פסולין פסל בן בתירא.
והתניא:

"רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר בר רבי שמעון אומרים:
מכשיר היה בן בתירא בכל הפסולין בולן!"

והתניא:

"וקמין משם"³³ (ויקרא ב, ב) - ממקום שרגלי הדר עומדות.
בן בתירא אומר:

מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויחזור ויקמוץ בימין?
תלמוד לומר: וקמץ משם ממקום שקמץ בבר."

וכיון דקרא סתמא כתיב בה,

מה לי שמאל ומה לי שאר הפסולין!

אלא, הא קמשמע לן רב:

קמץ - ואפילו קידש.

ולאפוקי מהני תנאי:

דתינא:

"רבי יוסי בן יוסי בן יאסיין ורבי יהודה הנחתום אומר:
במה דברים אומרים: שקמץ - ולא קידש,
אבל קידש - פסל".

ואיכא דאמרי:

קמץ - אין,

קידש - לא.

כמאן?

כהני תנאי,

ולאפוקי מתנא קמא.

מתקיף לה רב נחמן:

מאי קא סברי הני תנאי?

אי קמיצת פסולין עבודה היא - אף על גב דלא עביד ליה מתן פלי!

אי קמיצת פסולין לאו עבודה היא - כי עבד לה מתן פלי מאי הוה!

הדר אומר רב נחמן:

לעולם עבודה היא,

ולא גמרה עבודתה עד דעביד לה מתן פלי.

אי הכי, אפילו לא קידש^א וכי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה תקדוש ולפסול!

זא

אמר רבי יוחנן:

זאת אומרת: כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת.

הא מדעת מקדשין?!

והא בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן:

רש"י

ונילף מבמה. כלומר דרב למה לי
מאי שנא שמאל דמכשיר בן
בתירא בחורה דאית ליה הכשר
ביה"כ זר נמי אנא ידענא דמכשיר
נמו בן בתירא דהא אית ליה
הכשר בבמה קודם שנתקדש
אהרן שהעבודה בבכורות:

וכי תימא מבמה לא ילפינן.

דעדיין לא נבדל אהרן:

והתניא מנין ליוצא. מאימורי
חטאת ועולה חוץ לקלעים
שאעי"פ שהוא פסול כדאמרינן
בכיצד צולין (פסחים דף פב.)
מהן לא הובא את דמה אם עלה
לא ירד:

שהרי יוצא כשר בבמה. שלא
היו שם קלעים:

תנא זאזאת תורת העולה סמיך.
כדאמר במסכת נדה בפרק יוצא
דופן (דף מ:): תורה אחת לכל
העולין שאם עלו לא ירדו והאי
דנקט במה קצת סמכא בעלמא
היא אבל עיקר טעמא מהתם
יליף:

וקמץ משם. מלא קומצו רישיה
דקרא כתיב (ויקרא ב) והביאה
אל בני אהרן הכהנים וקמץ
משם משמע ממקום שרגלי הזר
עומדים שם קומץ והיינו מקום
דריסת רגלי ישראל אחת עשרה
אמה ובמזרח הם וקמ"ל דלא
בעינן קמיצה בצפון כשאר
קדשים אלא כל העזרה כשרה
לקומץ:

סתמא כתיב. וקמץ משם
ממקום שקמץ כבר והחזירו
קומצה משום פסלות (אחד)
ואחד פסול שמאל ואחד פסול
זרות במשמע:

אלא קמ"ל רב דבקומץ ואפילו
קידש. קומץ במתן כלי מכשיר
בן בתירא דאי לאו דקידש מיירי
רב לא הוה משמע לן מידי:

בד"א. דבן בתירא מכשיר
בחורה:

מת"ק. דפליג בברייתא אדרי'
יוסי בן יאסיין ורי' יהודה
הנחתום:

אי קמיצת פסולין עבודה היא.
לפסול אפילו לא נתן קומץ בכלי
לא תתקן בחזרה:

ואי לאו עבודה היא. דלא חשיב
הואיל ובפסולין נעשית כי עבד
מתן כלי נמי לא חשיב ואפשר
בחזרה:

וקא פריך כי מהדר ליה לקומץ
לדוכתיה ליקדוש וליפסול. דהא
עבד מתן כלי דמה לי כלי שרת
זה ומה לי כלי שרת אחר:

אלא מדעת. והא לא יהיב ליה
להתם אדעתא דליקדיש:

³² צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו

³³ והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטירו והכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ייחיה לה'

כְּלֵי שֶׁרֶת מֵהוּ שֵׁיִקְדָּשׁוּ פְּסוּלִין לְכַתְּחִילָהּ לִיקָרֵב?
וְאָמַר לִיָּה: אֵין מְקַדְּשִׁין!

³⁴אֵין מְקַדְּשִׁין - לִיקָרֵב,
אֲבָל מְקַדְּשִׁין - לִיפְסֹל.

רַב עֲמֶרֶם אָמַר:
כְּגוֹן שֶׁהַחֲזִירוּ לְבִיסָא גְדוּשָׁה.

וּמְקַמֵּץ הֵיכִי קַמֵּץ?!

אֲלָא כְּגוֹן שֶׁהַחֲזִירוּ לְבִיסָא טְפוּפָה.

וְכִינּוּ דְקַמֵּץ לִיָּה עֶבֶד לִיָּה גּוּמָא,
כִּי מֵהֵדֶר לְגוּוִיָּה דְמִנָּא קָא מֵהֵדֶר לִיָּה!

מִכִּי מֵהֵדֶר לִיָּה מִנַּח לִיָּה אֲדַפְנָא דְמִנָּא,
וּמִנֵּי לִיָּה וְנִפְל מִמֵּי לָא,
דְנַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהַחֲזִירוּ הַקּוֹף.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יְדִמְיָה לְרַבִּי זִידָא:
וְלוֹקְמָה כְּגוֹן שֶׁהַחֲזִירוּ לְכָלִי הַמוֹנֵחַ עַל גְּבִי קַרְקַע!
אֲלָא שְׁמַע מִיָּה: קוֹמֵצִין מְכָלִי שְׁעַל גְּבִי קַרְקַע.

אָמַר לִיָּה:
קָא נְגַעַת בְּבַעֲיָא דְאִיבַעֲיָא לָן.

דְאֲבִימִי³⁵ תְּנִי "מְנַחֵת" בֵּי רַב חֲסֵדָא.
וְאֲבִימִי בֵּי רַב חֲסֵדָא תְּנִי?!

וְהָאָמַר רַב חֲסֵדָא:
קוּלְפִי טָאֵבִי בְּלַעֲי מְאֲבִימִי, עֲלָה דְהָא שְׁמַעְתָּא,
בָּא לְהַכְרִיז רְצוּפִין - שְׁלִשִׁים יוֹם,
שְׁנֵי וְחֲמִישִׁי - שִׁתִּין יוֹמִי.

אֲבִימִי מִסְכַּתָּא אִיתַעְקָרָא אִיתַעְקָר לִיָּה,
וְאָתָא קַמִּיָּה דְרַב חֲסֵדָא לְאֲדַכּוּרִי גְמַרְיָה.

וְלִישְׁלַח לִיָּה וְלִיתִי לְגַבִּיָּה!

סָבַר הֵכִי מִסְתַּיְיַעָא מִיִּלְתָּא טְפִי.

פָּגַע בֵּיהּ רַב נַחְמָן,
אָמַר לִיָּה: כִּיצַד קוֹמֵצִין?
אָמַר לִיָּה: מְכָלִי זֶה.

אָמַר לִיָּה: וְכִי קוֹמֵצִין מְכָלִי שְׁעַל גְּבִי קַרְקַע?!
אָמַר לִיָּה: דְמַגְבָּה לִיָּה כְּהָן.

כִּיצַד מְקַדְּשִׁין אֶת הַקּוֹמֵץ?³⁶
אָמַר לִיָּה: נוֹתְנָה לְכָלִי זֶה.

וְכִי מְקַדְּשִׁין בְּכָלִי שְׁעַל גְּבִי קַרְקַע!
אָמַר לִיָּה: דְמַגְבָּה לִיָּה כְּהָן.

רַבִּי

שֵׁיִקְדָּשׁוּ פְּסוּלִין. כְּגוֹן אִם קַמֵּץ
זָר וְנוֹתֵן לְכָלִי מֵהוּ שֵׁיִקְדָּשׁוּ כְּלֵי
לְהַקְטִירוֹ:

לִיפְסֹל. דִּקְבַּעָה הֵוּא כְּלֵי
בְּקְדוּשָׁה כִּי יִהְיִינָה אֲדַעְתִּיהָ
לְקְדוּשִׁי וְלֹא מִצִּי לֵאחֲדוּרִיָּה תֵּן
לְתוֹךְ הַשִּׁירִיִּים דְּהָא פְּסוּל זֶה
גִּמְר לְכוּלָּה עֲבוּדָה:

רַב עֲמֶרֶם אָמַר. אֲפִילוּ תִימָא
שְׁלֹא מִדַּעַת נִמִּי מְקַדְּשִׁין וְהַכָּא
לֹא קְדִישׁ שְׁמַחֲזִירִין לְבִיסָא
גְדוּשָׁה שְׁאִין מַחֲזִירָה לְתוֹךְ אוֹרֵר
הַכְּלֵי וְאִין הַכְּלֵי מְקַדְּשׁוּ:

בִּיסָא. כְּלֵי שֶׁרֶת שְׁבוּ בּוֹלְלִין
מִנַּח:

וּמְקַמֵּץ הֵיכִי קַמֵּץ. תַּחֲלִילָה
כְּשִׁקוּמֵץ מְכָלִי זֶה וְהֵלֵא גְדוּשׁ
הוּא וְקַמִּיצָה מִתּוֹךְ הַכְּלֵי בַעֲיָן
דְּכָל דְּבַר הַטְּעוֹן כְּלֵי אִין חֲשׁוּב
כְּלֵי אֵלֵא תּוֹכּוּ:

טְפוּפָה. פִּישְׁלִיָּא שְׁאִינָה גְדוּשָׁה
וְכִשְׁקוּמֵץ מִתּוֹךְ כְּלֵי קַמֵּץ
בְּאֲמַצְעִיתוֹ וְכִשְׁמַחֲזִיר הֵרִי קוּמֵץ
בְּגוּדֶשֶׁת כְּלֵי כְּדַמְפְּרֶשׁ בְּסַמוּךְ:

וּקַפְרִיז דְּהָא כִּי קַמֵּץ עֶבֶד גּוּמָא.
וְכִי מֵהֵדֶר לְקוּמֵץ בְּגוּמָא הוּא לִיָּה
תּוֹךְ כְּלֵי:

וּמִשְׁנֵי כִּי מֵהֵדֶר לִיָּה אֲדוּפְנִיתָא
דְּמָנָא. בְּצַדֵּי הַכְּלֵי אֲצֵל גּוּמָא
הַחֲזִירוֹ וְהוּי כְּגוּדֶשׁ הַכְּלֵי וְנִיִּיד
לְמָנָא וְנִפְלִי קוּמֵץ מִמֵּילָא לְגוּמָא
כְּדִי שִׁיָּהָ רֵאוּי לְקַמִּיצַת כְּהָן
וְכִינּוּ דְמִמֵּילָא נִפְל לְמָנָא נַעֲשָׂה
כְּמִי שֶׁהַחֲזִירוֹ הַקּוֹף וְלֹא מְקַדֵּשׁ
לִיָּה כְּלֵי וְאֵעִיג דְּכָלִי שֶׁרֶת
מְקַדְּשִׁין שְׁלֹא מִדַּעַת הֵינִי מִיִּלִּי כִּי
מֵהֵדֶר לִיָּה אִיְהוּ מִמֶּשׁ אֲדַעְתָּא
דְּלֹא לִיקְדוּשׁ מְקַדֵּשׁ לִיָּה (הָאִין)
לְכָלִי שְׁמַחֲזִירוֹ בְּהָן שְׁמוֹנֵחַ עַל
גְּבִי קַרְקַע:

קוּמֵצִין. קוּמֵץ מְכָלִי שְׁעַל גְּבִי
קַרְקַע וְהִ"נּוּ (מְקַדְּשִׁין) קוּמֵץ
מֵהַבְּלוּל שְׁעַל גְּבִי קַרְקַע:
דְּאִיבַעֲיָא לָן. כְּלוּמֵר לְחַבְרִינוּ
אִיבַעֲיָה הָךְ בַּעֲיָא דְרַב נַחְמָן בַּעֲיָ
מְאֲבִימִי וְכְדַמְפְּרֶשׁ:

קוּלְפִי טָבִי. הַכֹּאוֹת טוֹבוֹת:
בְּלַעֲי מְאֲבִימִי. בְּלַעֲתִי מְאֲבִימִי
כְּלוּמֵר שְׁהִיָּה מִנְדָּה אוֹתוֹ:

עֲלָה דְהָא שְׁמַעְתָּא. בְּמִסְ עֵרְכִין
דְּתִנָּא חֲדָא שׁוּם הִיתוּמִים לִי יוֹם
וְתִנָּא אִידֶךְ שְׁשִׁים וּמִתְרַץ לָהּ
אֲבִימִי בָא לְהַכְרִיז רְצוּפִין כָּל
יְמוֹת הַשַּׁבָּת מְכַרִּיז לִי יוֹם:

בָּא לְהַכְרִיז שְׁנֵי וְחֲמִישִׁי. מְכַרִּיז
עַד ס' יוֹם מִיּוֹם שְׁמַתְחִיל עַד יוֹם
שְׁפוּסֵק דְּהֵינֵנוּ י"ח יְמֵי הַכְּרֹזָה
בְּס' יוֹם וּמְכַרִּיז מִי יִקְנֶה נִכְסֵי
יְתוּמִים הַלְלוּ כְּדִי שְׁיִמְכְרוּ בִּיּוֹקֵר
וְהִיָּה רַב חֲסֵדָא מְשַׁבַּח הַתִּירוּץ
וּמְבַזֵּי אֲבִימִי אֲלֵמָא רַב חֲסֵדָא
תַּלְמִיד דְּאֲבִימִי הוּא:

אֲבִימִי מִסְכַּתָּא דְּמִנַּחֵת אִיעְקָר
לִיָּה. נִשְׁתַּכַּחַת הֵימְנוּ:
וְלִישְׁלַח לִיָּה. לְרַב חֲסֵדָא דְלִיתִי
לְגַבִּיָּה:

מִסְתַּיְיַעָא מִיִּלְתָּא. מִשׁוּם יַגְעִיתִי
וּמִצְאֵתִי (מְגִילָה דִּף 1:):

פָּגַע בֵּיהּ רַב נַחְמָן. בְּאֲבִימִי:
מְכָלִי זֶה. רֵאָה כְּלֵי מוֹנֵחַ עַל גְּבִי
קַרְקַע וְקָאמַר כְּלֵי זֶה אִם שֶׁל
קוּדֶשׁ (זֶה) הִיָּה רֵאוּי לְקַמִּיצָה:
וְכִיצַד מְקַדְּשִׁין אֶת הַקּוּמֵץ.
לְאַחַר קַמִּיצָה:

³⁴ בדפוס וילנא: אָמַר לִיָּה, אֲךָ בְּהַרְבֵּה כְּתִבִּי יָד וְדַפּוּסִים יִשְׁנִים לֹא גִרְסוֹ, וְכֵן גַּם בְּשִׁטָּה מְקוּבָצֶת.

³⁵ בוילנא: רַבִּי אֲבִימִי, אֲךָ בְּהַמְשָׁךְ וְגַם בְּשֵׁאר הַשִּׁי"ס אֲבִימִי לֹא מוֹזְכָר בְּשֵׁם תּוֹאֵר: רַבִּי, וְכֵן גַּם הִגִּיה הַשִּׁטָּה מְקוּבָצֶת.

³⁶ גִּירְסַת וִילְנָא: הַמְּנַחֵת וְתִיקְנוּ לְפִי רִשִׁי וְעוּד.

רס"ו

הוצרכתה ג' כהנים. שנים להגביה שני כלים אחד שיקמוץ הימנו ואחד שנותן לתוכו ושלישי קומץ וכהן אחד אינו יכול להגביה שני הכלים דאין עבודה בשמאל:
תמיד. י"ג כהנים זוכין בו במסכת יומא בפ"ב (דף כה.).
זה הכלל. מתנני' היא:
סדר עבודות נקט. אותו שכהן אחד עושה זו אחר זו אבל למניינא דכהנים לא נחת:

אמר ליה: אם כן הוצרכתה שלשה פהנים!
אמר ליה ותהא צריכה שלשה עשר פתמיד.

איתביה:

"זה הפלל כל הקומץ ונותן בכלי המוליך והמקטיר לאכול דבר שדרבו לאכול" וכו'
ואילו 'מגביה' לא קתני!

תנא סדר עבודות נקיט,
ולא סדר פהנים.

10. ז, א-ב

רס"י

מה עבדין לגאו. בהיכל:
נכנסין. ביום השבת:
שני סדרי. של לחם הפנים שתיים
 המערכות שש המערכות:
ואילו מגביה לא קתני. שיהא
 אחר מגביה השולחן בשעת
 סילוק הבזיכין אלמא מכלי שעל
 קרקע היו סילוק בזיכין ובזיכין
 מתירין את הלחם כקומץ
 שמתיר את המנחה דקומץ
 מיקרי אזכרה ובזיכין נמי מיקרי
 אזכרה דכתיב (ויקרא כד)
 והיתה ללחם לאזכרה וקומץ
 מתיר שירים לאכול דכתיב (שם
 ב) והותרת מן המנחה וגוי מאשי
 ה':
סדר עבודות נקט. והגבהה לאו
 מן העבודות חשובות היא:
מקדשין מנחה. כשמביאה
 מביתו נותנה בכלי שעל גבי
 קרקע:
שכן מצינו בסידור בזיכין.
 שמסדר (על) הלחם שהוא שירים
 ובזיכין שהן קומץ על השולחן
 שעל גבי קרקע דהיינו דומיא
 דמנחה כשמביאה מביתו
 דמעורבין יחד הקומץ והשירים:
קידוש קומץ מאי. דלא אשכחן
 בבזיכין כשהוא מסלקן דהיינו
 קמיצה שיהא נותנו לשום כלי
 אלא מיד מקטירו הלכך ליכא
 למפשט קידוש קומץ מהתם:
מדם. מקבלת דכתיב (שם א)
 והקריבו בני אהרן ואמרינן
 בתורת כהנים והקריבו זו קבלת
 הדם וקידוש קומץ כנגד ארבע
 עבודות של דם קמיצה כנגד
 שחיטה וקידוש קומץ כנגד
 קבלה והולכה כי הולכה
 והקטרה כנגד (ד') עבודות של דם
 קמיצה כנגד שחיטה וקידוש
 כנגד זריקה:
ומי אמר רבא הכי. דמדם
 ילפינן:
לילף מדם. ודם לא קידש
 לחצאין אם קבל שיעור הזאות
 דדם אשם מצורע או דם פרים
 ושעירים הנשרפין בשני כלים לא
 עשה כלום כדאמרינן לקמן:
מההיא. דודאי אינו קידוש
 דמדם ילפינן:

בעו מיניה מדרב ששת:
 מהו לקמוץ מכלי שעל גבי קרקע?

אמר ליה:

פוק חזי מה עבדין לגאו:

"ארבעה בהנים נכנסין:

שנים - בידם שני סדרים,

ושנים - בידם שני בזיכין,

וארבעה - מקדשין לפנייהם:

שנים - ליטול שני סדרים

ושנים ליטול שני בזיכין" (מנחות צט:).

ואילו מגביה את השולחן - לא קתני.

ז, ב

לאו אמרת התם: סדר עבודות נקט?

הכי נמי סדר עבודות נקט!

מי דמי?

התם - לא נחית למניינא דכהנים,

הכא - נחית למניינא דכהנים.

אם איתא - ליתני מגביה.

אלא שמע מינה: קומצין מכלי שעל גבי קרקע.

שמע מינה.

אמר רבא:

פשטיא לי: קומצין מכלי שעל גבי קרקע,

שכן מצינו בסילוק בזיכין.

מקדשין מנחה בכלי שעל גבי קרקע,

שכן מצינו בסידור בזיכין.

בעי רבא:

קידוש קומץ - מאי?

ממנחה ילפינן לה?

או:

מדם ילפינן לה?

הדר פשטה: מדם ילפינן לה.

ומי אמר רבא רבא הכי?!

והא אתמר:

קומץ שחלקו בשני כלים:

רב נחמן אמר: אינו קדוש.

ורבא אמר: קדוש.

ואם איתא, לילף מדם!

הדר ביה רבא מההיא.

11. ז, ב - ח, א

כ"י

קידש. מי חטאת:
כדי הזאה. כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה:
לא קידש. ואע"פ שחזר ועירבו לאחר קידוש נתינת מים על האפר:
בדם מאי. אם קיבל מדם שעירים ופרים הנשרפים שטעונין הזייה וקיבל שיעור גי הזאות בכלי זה ושיעור ד' הזאות בכלי זה מהו:
אמר רבא תניא. דבדם לא קידש:
וטבל בדם ולא מספג. מקנה אצבעו בדופני הכלי:
בדם. משמע [שיהא שיעור] דם מעיקרא:
והזה מן הדם שבענין. לקמן מפרש מאי היא:
הוה אמינא אע"ג דלא קבל שיעור טבילות. כל הזאות מעיקרו ובלבד שיהא בשעת כל טבילה וטבילה כדי שיעור:
כתב רחמנא בדם. דמשמע [שיהא שיעור] דם מעיקרא:
למעוטי שירים שבאצבע. שצריך לטבול באצבעו בין כל הזאה והזאה דהכי משמע והוה מן הדם האמור בענין למעלה וטבל הכהן באצבעו בדם מאותו דם שבכלי שטובל בו יזה כל הזאות ולא שבאצבע:
היה מזה. מדם חטאת כגון פרים ושעירים הנשרפין:
עד שלא הזה. דאכתי חזי ההוא דם שנפל על הבגד להזאת פנים חשיב דם:
וטעון הבגד כבוס. כדכתיב ואשר יזה מדמה על הבגד וגוי' (ויקרא ו) ואם משהוה נפל לא חשיב דם:
מאי לאו עד שלא גמר. כל ז' הזאות קתני דטעון כיבוס ואפילו לא נפל אלא משירי אצבע אלמא כשרין להזאה:
עד שלא יצתה הזאה מידו. על הפרוכת נפל על הבגד טעון כיבוס דעיקר הזאה נפל עליו אבל משיצתה הזאה מידו נפל על הבגד דהיינו משירים שבאצבע אין טעון כיבוס:

ודם מנלן דלא קדוש לחצאין?

דתני רב תחליפא בן שאול:
"קידש פחות מבדי הזאה בכלי זה, ופחות מבדי הזאה בכלי זה - לא קידש".

ואיכעיא להו:
 בדם מאי?

הלכתא היא, ומהלכתא לא ילפינן?
 או דלמא:

התם מאי טעמא? דכתיב: **"וטבל במים"**³⁷ (במדבר יט, יח),
 הכא נמי, הכתיב: **"וטבל בדם"**³⁸ (ויקרא ד, י) -
 ואיתמר:

אמר רבי זריקא אמר רבי אלעזר:
 אף בדם - לא קידש.

אמר רבא:

תניא נמי הכי:

³⁹**"וטבל"** (ויקרא ד, י) - **ולא מספג**.
"בדם" - שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו.
"מן הדם" - מן הדם שבענין".

ואיצטריך למכתב: **"וטבל"**, ואיצטריך למכתב: **"בדם"**.
 דאי כתב רחמנא: **"וטבל"** -

הוה אמינא: אף על גב דלא קיבל שיעור (דהיינו הזאה ז' פעמים) טבילה⁴⁰ מעיקרו,
 כתב רחמנא **"בדם"**.

ואי כתב רחמנא: **"בדם"** הוה אמינא: אפילו מספג,
 כתב רחמנא: **"וטבל"**.

"מן הדם" שבענין - למעוטי מאי?

אמר רבא:

למעוטי שירים שבאצבע.

מסייע ליה לרבי אלעזר דאמר: **"שירים שבאצבע - פסולין"**.

אמר ליה רבין בר רב אדא לרבא:

אמרי תלמידך אמר רב עמרם:

תניא:

"היה מזה ונתזה הזאה מידו,

אם עד שלא הזה - טעון כיבוס,

משהזה - אין טעון כיבוס".

מאי לאו עד שלא גמר הזאתו, ומשגמר הזאתו.

שמע מינה: דשירים שבאצבע - כשרים.

לא!

עד שלא יצתה מידו הזאה - טעון כיבוס,

ומשיצאה הזאה מידו, ונתזה ממה שגשאר - אין טעון כיבוס.

³⁷ ולקח אוזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם ועל הנגע בעצם או בקלל או במת או בקבר

³⁸ וטבל הכהן את אצבעו בדם והזה מן הדם שבע פעמים לפני ה' את פני פרכת הקדש

³⁹ בוילנא: (בפני כהן מניח). הגהה על פי שיטה מקובצת, לא נמצא בכתבי יד, וגם לא במקבילות

⁴⁰ ההגהה על פי שיטת מקובצת ועוד. השארתי את הסוגרים ממהדורת וילנא בכתב מוקטן שכנראה הועתק בטעות לתוך הגמרא

מפרוש קדמון.

רש"י

גמר מלהזות. הזאת דם פרה אדומה בהר המשחה אל נכח פני אהל מועד:
לא גמר לא. אלמא שיריים שבאצבע כשרים ולא צריך קינוח:
ומשני גמר מקנח כל ידו לא גמר מקנח אצבעו. בין כל הזאה והזאה:

בשלמא גמר מקנח כל ידו בגופה של פרה. שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר דכתיב (במדבר יט) ושרף את הפרה לעיניו:

אלא אצבעו. בין כל הזאה והזאה: **במאי מקנח.** וכי בין כל הזאה והזאה יורד מהר המשחה לקנח בגוף הפרה:

בשפת מזרק. והיינו דקרי למזרקין כפורי זהב בספר עזרא על שם שמקנח ידו בו כדאמרין במס' גיטין (דף נו.) גבי (נבזר אדן) וכפר ידיה בההוא גברא:

ומי א"ר אלעזר הכי. אף בדם לא קידש לחצאין:

חביתי כהן גדול. עשירית האיפה שמקריבין בכל יום ועל שם מחבת קרי לה חביתים דכתיב (ויקרא ו) על מחבת בשמן תעשה:

אינה לחצאין. שאם נתן חצי עשרון בכלי זה וחציו בכלי זה לא קידש ויצאה לחולין:

שקריבה לחצאין. מחציתה בבוקר ומחציתה בערב:

ואם איתא. דדם לא קידש לחצאין לילף מנחה מדם:

שקמצה בהיכל כשרה. ואע"ג דדינה בעזרה כשאר קרבנות:

שכן מצינו בסילוק בזיכין. דהיא בהיכל אלמא דאיכא קמיצה בהיכל דסילוק היינו קמיצה:

עד שלא פרקה. למערכת לחם הפנים בשבת:

הלחם פסול. דהויא לה מנחה שחסרה קודם קמיצה ואמרין לקמן (דף ט:) מן המנחה פרט לשחסרה ובלחם הפנים גופיה אמר לקמן (דף יב:) [קדש קדשים] היא שאם נפרסה אחת מחלותיה כולן פסולות:

משפרקה נפרס לחמה הלחם פסול. אף ע"ג דלאחר סילוק (מצה) נפרס פסולה דהוי שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה ואמרין לקמן (דף ט:) דאע"ג דמקטירין קומץ עליהו שיריים אסורים באכילה:

ומקטיר עליו בזיכין. [דלא] גמרין ממנחה:

הגיע זמנה לפרק. שעברו שש שעות כדאמר בפרק תמיד נשחט (פסחים נח.) מוספין בשש בזיכין בשבע:

קודם קמיצה. דהא עדיין לא פירקה ומיפסל דהא אמר לקמן מן המנחה פרט לכשחסרה מכשיעור אלמא לא יליף מנחה ממנחה: לעולם מנחה ממנחה יליף ולא דמי לחם הפנים לשאר מנחות דמנחה לא בריר קומץ דידה שהכל ביחד הלכך קודם קמיצה ליכא למימר כמאן דקמצה דמיא דהא מחוסר מעשה:

אבל לחם הפנים בריר קומץ דידיהו. דקאי בבזיכין באפי נפשיה הלכך משהגיע זמנה לפרוק כמאן דקמצה דמיא:

איתביה אביי:

"גמר מלהזות - מקנח ידו בגופה של פרה" (פרה ג,ו),

גמר - אין,

לא גמר - לא!

אמר ליה:

גמר - מקנח ידו,

לא גמר - מקנח אצבעו.

בשלמא גמר "מקנח ידו בגופה של פרה" -

דכתיב: **"ושרף את הפרה לעיניו"**⁴¹ (במדבר יט, ה),

אלא "לא גמר - מקנח אצבעו", במאי מקנח?

(דאי אמרת בגופה של פרה איבעי ליה למיתני מקנח ידו ואצבעו בגופה של פרה מדלא קתני הכי ש'שמע מינה: דלא בעי קינוח).

אמר אביי:

בשפת מזרק,

דכתיב: **"כפודי זהב"** וגו'⁴² (עזרא א, י).

ומי אמר רבי אלעזר הכי?!

והא איתמר:

חביתי כהן גדול:

רבי יוחנן אמר:

אינה קדושה לחצאין.

רבי אלעזר אמר:

מתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין.

ואם איתא, לילף מדם!

ה,א

וכי תימא: רבי אלעזר מילתא ממילתא לא גמר - והא אמר רבי אלעזר:

מנחה שקמצה בהיכל - כשרה, שכן מצינו בסילוק בזיכין!

מנחה ממנחה - יליף,

מנחה מדם - לא יליף.

ומנחה ממנחה מי יליף?!

והתניא:

"עד שלא פרקה נפרס לחמה - הלחם פסול,

ואין מקטיר עליו את הבזיכין.

משפרקה נפרס לחמה - הלחם פסול,

ומקטיר עליו את הבזיכין."

ואמר רבי אלעזר:

לא פרקה ממש,

אלא כיון שהגיע זמנה לפרק, אף על פי שלא פרקה - כמי שפרקה דמיא.

ואמאי? תיהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה!

הא לא קשיא:

מנחה - לא בריר⁴³, קומץ דידיה.

והא - בריר קומץ דידיה.

וכיון שהגיע זמנה לפרק, כמאן דפרקה דמיא.

⁴¹ ושרף את הפרה לעיניו את עדה ואת בשפה ואת דמה על פרשה ושרף

⁴² כפודי זהב שלשים (ס) כפודי כסף משנים ארבע מאות ועשרה כלים אחרים אף

⁴³ כאן ובהמשך, לא גרסו בכתבי יד ובדפוסים ישנים. בוילנא: ברירה

אלא מעתה תיחוי כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה,
דאין מקטירין קומץ עליהו!

כ"י

ולא פלוגתא היא. לקמן
בשמעתין:

לאו פלוגתא ניהו?!
רבי אלעזר סבר לה כמאן דאמר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהו.

12. ח, א

רס"י

מנחה מחציתה. מנחה תמיד מחציתה בבקר וגומר הביא מנחה שלימה של עשרון דאין מנחה פחותה מעשרון ואח"כ חוציהו:

מחציתה. משמע מחציתה של שלימה זו שלפניו: ומשני כי מצריך קרא להביא שלם למצוה בעלמא ולעולם אם קדשה לחצאין מקודש ואינה יוצאה שוב לחולין:

והא חוקה כתיב בה. חק עולם לה' וגו' (ויקרא ו) דמשמע מתוך שלם:

אלא להביא עשרון שלם מביתו. אבל לענין קידוש בכלי שרת אם רצה מקדש לחצאין:

ודעתו להוסיף. להשלים עשרון כדאמרינן לקמן בפרק המנחות והנסכים (דף קג.) דאין מנחה פחותה מעשרון דהאומר הרי עלי חצי עשרון מביא עשרון שלם: **ואם איתא.** דגבי חביתין אינו קדוש:

ושחטו. בשלמים כתיב:

פתח אהל מועד. בעזרה וכיון שעזרה כשרה כל שכן דהיכל (שלם) כשר דלא תהא עזרה שהיא טפל חמורה מן העיקר אלמא יליף היכל מעזרה:

מלאים. שניהם מלאים סלת:

אין מלאים. שהיו מלאים ממש המזרקים סלת אלא מלאים כל העשרונות שקדשו בתוכו שלמים היו:

ורב. דאמר במפריש חצי עשרון שאינו קדוש:

גופא:

"חביתין כהן גדול:

רבי יוחנן אמר: אינה קדושה לחצאין.

ורבי אלעזר אמר: מתוך שקרבה לחצאין, קדושה לחצאין".

אמר רבי אחא:

מאי טעמא דרבי יוחנן?

אמר קרא: **"מנחה ... מחציתה"**⁴⁴ (ויקרא ו, ג) - הביא מנחה ואחר כך חוציהו.

מיתבי:

"חביתין כהן גדול - לא היו באות חצאין, אלא מביא עשרון שלם וחוציהו".

ותניא:

"אילו נאמר: 'מנחה מחצית' - הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב, חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב,

תלמוד לומר: 'מחציתה בבקר'" (ויקרא ו, ג) - מחצה משלם הוא מביא!"

למצוה.

אמר ליה רב גביהא מבי כתייל לרב אשי:

והא "חוקה"⁴⁵ (ויקרא ו, ט) כתיב בה!

אמר ליה:

לא נצרכא אלא להביאה שלם מביתו.

ומי אמר רבי יוחנן הכי?!

והא איתמר:

הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף:

רב אמר:

אינו קדוש.

ורבי יוחנן אמר:

קדוש.

ואם איתא, לילף מחביתין!

וכי תימא: רבי יוחנן מילתא ממילתא לא יליף - והאמר רבי יוחנן:

שלמים ששחטן בהיכל - כלשירין,

דכתיב: **"ושחטו פתח אהל מועד"**⁴⁶ (ויקרא ג, ב) -

שלא יהא טפל חמור מעיקר!

דעתו להוסיף שאנני.

דתניא:

"מלאים"⁴⁷ (במדבר ז, ג) - אין מלאים אלא שלמים (כלומר שאינו קדוש עד שיהא עשרון שלם),

ואמר רבי יוסי:

אימתי? בזמן שאין דעתו להוסיף,

אבל בזמן שדעתו להוסיף - ראשון ראשון קדוש".

ורב בחביתין כמאן סבירא ליה?

⁴⁴ זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו עשירית האפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב

⁴⁵ והמזון המשיח תחתיו מבניו יעשה אתה חק עולם לה' כליל תקטר

⁴⁶ וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בני אהרן המהנים את הדם על המזבח סביב

⁴⁷ וקרבנו קצרת קסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד קסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה

אי קרבי אַלעזר - לילף מחביתין!

רס"י

מחביתין. ולקדוש:

מילתא ממילתא לא יליף. הילכך שאר מנחות לא אמר דליהוו כחביתין דחביתין דין הוא דלקדשו לחצאין אבל שאר מנחה לא:

מנחה קדושה בלא שמן. אם נתן עשרון סולת בכלי שרת אע"פ שאין שם שמן ולא יצא לחולין וצריך להביא שמן ולהקריבה:

שכן מצינו בלחם הפנים. שהיא מנחה ואין בה שמן אבל לבונה יש בה כגון בזיכין:

מנחת נסכים. הבאין עם כל הזבח כדכתיב בתמיד (במדבר כח) עשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן וגוי ואין בה לבונה: **על כרחך קרבי יוחנן ס"ל.** בחביתין דלא קדשה הלכך גמר שאר מנחות מחביתין:

וכי תימא: רב מילתא ממילתא לא יליף - והאמר רב: מנחה קדושה בלא שמן (ובלא לבונה), שכן מצינו בלחם הפנים - בלא לבונה, שכן מצינו במנחת נסכים - בלא שמן, ובלא לבונה,

שכן מצינו במנחת חוטא.

על קרחיך רב קרבי יוחנן סבירא ליה.

13. ח, א-ב

רס"י

האי בלא האי. שמן בלא סלת ובלא לבונה ולבונה בלא שמן וסלת שכן מצינו בבזיכין שמקדשין את הלבונה בלא שמן וסלת ואי קשיא הא אתי לחם הפנים בהדיהו לאו פירכא היא שהרי אינו מתקדש עם הלבונה בבזיכין ומיהו אשכחן דכלי שרת מקדשין לבונה שבתוכן בלא שמן וסולת:

לא זו קדושה בלא זו. בכל המנחות הטעונות שמן ולבונה אין כלי שרת מקדש אחד מהם אלא א"כ שלשתן ביחד בכלי: **ולרבי חנינא עשרון.** שהיתה במקדש לצורך מנחות כדאמר בפי' שתי מדות (לקמן פז.):

למה נמשח. בשמן המשחה כדי לקדש את הנתון בתוכו הלא אינו מתקדש כלום לרי' חנינא דאין מחזיק לא שמן ולא לבונה עם העשרון של סולת:

ומשני לצורך מנחת חוטא. נמשח דסולת גרידתא הוא: **להא דרב.** דכלי שרת מקדש סולת גרידתא אע"ג דלא חזי להקטיר בלא שמן:

דתנן. במס' זבחים בפי' המזבח מקדש הראוי לו:

מדות של יבש. שתיים היו עשרון וחצי עשרון בפי' שתי מדות (לקמן פז.):

ל"ש. דאין כלי הלח מקדשין יבש אלא במדות לח הין וחצי הין כו' בפי' שתי מדות (שם פז.) דכל מדה לא חזי' אלא למילתא למדוד הלכך (לח) לא מיקדשין דמדת לח לא חזי' למדוד יבש דאין בלח עשרון וחצי עשרון:

אבל מזרקות (של דם). שהן כלי לח מקדשין יבש:

שניהם מלאים סלת. ובמנחת נסכים קמשתעי דטעונה שמן וקאמר דמזרק וקערה קדשו סלת אלמא אית ליה לשמואל דכלי שרת מקדשין סלת בלי שמן ואם תאמר לרי' חנינא קשיא מתני' דקתני מדות יבש מקדשין יבש איהו מוקי לה בעשרון דמנחת חוטא:

מנחה לחה היא. דבלולה בשמן ומהאי קרא לא תיפוק דמזרקין מקדשין יבש:

לא נצרכא אלא ליבש שבה. מנחה בלולה א"י בלא קרטין סלת יבש שלא יגיע בהן השמן ואפי' הכי מתקדשין במזרקין וכי היכי דאותו יבש מתקדש מסתברא נמי דסלת יבש נמי בלא (סלת) שמן מיקדשין:

ואיבעינא אימא מנחה לגבי דם כיבש דמיא. דדם הוא צלול ומנחה הויא כעיסה ואפי' מקדש לה מזרק שהוא כלי דם הלכך יבשה גמורה נמי מקדש:

גופא:

"אמר רב:

מנחה קדושה בלא שמן (ואין דינה כעשרון חסר), שכן מצינו בלחם הפנים בלא לבונה, שכן מצינו במנחת נסכים בלא שמן, ובלא לבונה,

שכן מצינו במנחת חוטא,

ושמן ולבונה קדשי - האי בלא האי,

והאי בלא האי.

שמן - שכן מצינו בלוג שמן של מצורע.

לבונה - שכן מצינו בלבונה הפאה בבזיכין.

ורבי חנינא אמר:

לא זו קדושה בלא זו,

ולא זו קדושה בלא זו.

ח,ב

ולרבי חנינא, עשרון למה נמשח? (והלא אינו עשוי אלא למדידת קמח בלבד והקמח אינו קדוש בלא שמן)!

למנחת חוטא.

ולוג למה נמשח?

ללוג של מצורע.

ואף שמואל סבר לה להא דרב,

דתנן:

"כלי הלח - מקדשין את הלח,

ומדות היבש - מקדשין את היבש,

ואין כלי הלח - מקדשין את היבש,

ולא מדות היבש - מקדשין את הלח" (זבחים פח.).

ואמר שמואל:

לא שנא אלא מדות,

אבל מזרקות (של דם) - מקדשות את היבש,

שנאמר: "שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה"⁴⁸ (במדבר ז, ג).

אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא:

מנחה - לחה היא!

אמר ליה:

לא נצרכא אלא ליבש שבה (דהיינו לבונה),

ואי סלקא דעתך: קסבר שמואל אין מנחה קדושה עד שיהו פולין,

יבש שבה היכי משפחת לה? והלא פולין לחים הן מפני השמן!

אלא שמע מינה: קסבר שמואל האי בלא האי).

ואיבעית אימא:

מנחה לגבי דם - כיבש דמיא.

⁴⁸ וקדוהו קצרת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה

14. ח, ב

רפ"י

רגלי הזר עומדות. אחת עשרה אמה בכניסת העזרה במזרח מקום דריסת ישראל אלמא עזרה בעינין:
בן בתירא. לאו דוקא נקט אלא סיומא דברייתא היא:
לא נצרכא. האי וקמץ משם אלא להכשיר כל העזרה ולא למידק מינה עזרה ולא היכל דלגופיה איצטריך קרא: בעולה ומנחה [נאמר] קדשי קדשים ובעולה כתיב צפון שנאמר (ויקרא א) ושחט אותו על ירך המזבח צפונה:
עולה [כולה] כליל. לגבוה שנאמר וערכו בני אהרן את הנתחים וגוי (שם):
מחטאת. הוי גמרינן דמנחה טעונה צפון להכי איצטריך וקמץ להכשיר כל העזרה:
על חיבי כריתות. שוגגין:
מאשם. [דאשם] אינו בא על כרת אלא על שבעת שקר ומעילות ושפחה חרופה וטעון צפון דכתיב במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם (שם ו):
מיני דמים. חמורה כפרתן דעיקר כפרה בדם כתיב כי הדם הוא בנפש יכפר (שם יז) אבל תאמר במנחה שאינה מין הדם:
אלא איצטריך. וקמץ:
הגשה. שמגיש כל המנחה קודם קמיצה ומגיע הכלי בחודה של קרן דרומית מערבית בפ"ג (לקמן יט):
קמ"ל. דאם רצה מחזירה אחר הגשה לכל מקום שירצה בעזרה וקומץ:

גופא:

"אמר רבי אלעזר:

מנחה שקמצה בהיכל - כשירה, שכן מצינו בסילוק בזיכין".

מתיב רבי ירמיה:

"וקמץ משם"⁴⁹ (ויקרא ב, ב) - ממקום שרגלי הזר עומדות.

בן בתירא אומר:

מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויקמוץ בימין?

תלמוד לומר: "וקמץ משם" - ממקום שקמץ כבוד".

איכא דאמרי:

הוא מוטיב לה, והוא מפרק לה.

איכא דאמרי:

אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא:

אסברא לך,

לא נצרכא אלא להכשיר את כל עזרה כולה,

שלא תאמר:

הואיל ועולה קדשי קדשים ומנחה קדשי קדשים - מה עולה - טעונה צפון, אף מנחה - טעונה צפון.

מה לעולה, שכן כליל!

מחטאת.

מה לחטאת, שכן מכפרת על חייבי כריתות!

מאשם.

מה לאשם, שכן מיני דמים!

מכולהו נמי.

שכן מיני דמים.

אלא, איצטריך,

סלקא דעתך אמינא: הואיל וכתיב: "והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח וקמץ"⁵⁰ (ויקרא ב, ח).

מה הגשה - בקרן דרומית מערבית,

אף קמיצה נמי - בקרן דרומית מערבית,

קא משמע לן.

⁴⁹ והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמוצו מסלקתה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הכהן את אזמרתה המזבחה אשה ריח ניחח לה'
⁵⁰ והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה לה' והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח

15. ח, ב - ט, א

רַק"י

הקיפו עובדי כוכבים. למלחמה ואין כהנים יכולים לאכול בעזרה מפני רמחים וקשתות: **נכנסין להיכל.** ולא אמרינן דליפסלו קדשים בהך יציאה דיצאו מעזרה להיכל: **בקדש הקדשים וגו'.** בפרשת ויקח קרח ולעיל מיניה כתיב לכל חטאתם ולכל אשמים וגו' בקדש הקדשים דמשמע היכל דאי עזרה בהדיא כתיב (ויקרא ו) בחצר אהל מועד ואם איתא דילפינן מהאי טעמא דלא יהא טפל חמור מעיקר: **הא למה לי קרא.** לבן בתירא לילף מאידך קרא (שם) בחצר אהל מועד יאכלוה וכל שכן היכל והאי בקדש הקדשים למה לי דכתיב רחמנא: ומשני האי דאיצטריך בקדש הקדשים לאו לאשמועינן דלא מיפסלי קדשים בכניסת היכל אלא למישרי אכילה בהיכל דלא נפקא מההוא דלא יהא טפל חמור מעיקר: **דעבודה היא.** דדרך ארץ היא לעבוד בפני רבו אמרי' לא יהא טפל וכו' אבל אכילה אין דרך ארץ לאכול במקום רבו לא אמרי' דכיון דעיקר הוא כ"ש דמצוי אכיל בגוויה אי לא אשמעינן קרא:

גופא:

אמר רבי יוחנן:

שְׁלָמִים שִׁשְׁחָטוּן בְּהֵיכַל - כְּשֵׁרִין,

שָׁנְאֵמַר: "וּשְׁחָטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד"⁵¹ (ויקרא ג, ב) - וְלֹא יִהְיֶה טָפֵל חָמוֹר מִן הָעֵיֶקֶר.

מיתבי:

"רבי יהודה בן בתירא אומר:

מִזֵּין שְׁאֵם הַקִּיפּוֹ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֶת הָעֶזְרָה,

שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנְסִין לְהֵיכַל וְאוֹכְלִין בְּקִדְשֵׁי קִדְשִׁים וְשִׁירֵי מְנַחֹת?

תַּלְמוּד לומר: "בְּקִדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ"⁵² (במדבר יח, י).

ט, א

וְהָא לְמָה לִי קָרָא?

לֵימָא: "בְּחֶצֶר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהוּ"⁵³ (ויקרא ו, ט) וְלֹא יִהְיֶה טָפֵל חָמוֹר מִן הָעֵיֶקֶר!

עבודה דאדם עובד במקום רבו - אמרינן: ש"לא יהא טפל חמור מן העיקר".

אכילה שאין אדם אוכל במקום רבו - טעמא דכתב קרא,

הא לא כתב קרא - "לא יהא טפל חמור מן העיקר" - לא אמרינן.

⁵¹ וְסִמָּה יָדוּ עַל רֹאשׁ קִרְבָּנוּ וּשְׁחָטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהָרֹן הַמִּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב

⁵² בְּקִדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קִדְשׁ יִהְיֶה לָּךְ

⁵³ וְהוֹנְתָרְתָּ מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אֶהָרֹן וּבְנָיו מִצֹּדֹת תֹּאכְלֶם בְּמָקוֹם קִדְשׁ בְּחֶצֶר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ

16. ט, א

איתמר:
 בללה חוץ לחומת עזרה:
 רבי יוחנן אמר: פסולה.
 ריש לקיש אמר: כשרה.

"ריש לקיש אמר: כשרה" - דכתיב: "ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה"⁵⁴ (ויקרא ב, א),
 והדר: "והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ"⁵⁵ (ויקרא ב, ב) -
 מקמיצה ואילך מצות כהונה - לימד על יציקה ובלילה שששרין בזה,
 ומדכהונה לא בעיא - פנים נמי לא בעיא.

"רבי יוחנן אמר: פסולה" - כיון דעשייתה בכלי הוא,
 נהי דכהונה - לא בעיא,
 פנים - מיהת בעיא.

תנא כוותיה דרבי יוחנן:
**"בללה זר - כשרה,
 חוץ לחומת העזרה - פסולה"**.

⁵⁴ ונפש מי תקריב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה

⁵⁵ והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הכלה את אזמרתה המזבחה אשה ריח נוחח לה'

17. ט, א

רש"י

קמיצה קבעה לה. דכל כמה דלא קמיץ לא מיקריא מנחה ולא קרינא ביה מן המנחה פרט לשחסרה כדמפרש לקמן כל לשון קביעות דאמור במנחות כלומר זקוק זה לזה ואין אתה יכול לשנות קצת ממנו להביא אחר תחתיו לפי שהוקבעו יחד: **קדושת כלי קבעה לה.** בשם וקרינא בה מן המנחה פרט לכשחסרה: **חסר הלוג.** שמן של מצורע עד שלא יצק על כפו השמאלית ימלאנה ולא אמרי' דקבעה להו לוג שהוא כלי שרת:

איתמר:

מנחה שחסרה קודם קמיצה:

רבי יוחנן אמר:

יביא מתוך ביתו, וימלאנה.

ריש לקיש אמר:

לא יביא מתוך ביתו וימלאנה.

"רבי יוחנן אמר: מביא מתוך ביתו, וימלאנה" - קמיצה קבעה ליה.

"ריש לקיש אמר: לא יביא מתוך ביתו וימלאנה" - קדושת כלי קבעה ליה.

איתיביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש:

"חסר הלוג:

אם עד שלא יצק - ימלאנו!"

תיבתא.

18. ט, א-ב

רס"י

כ"ע לא פליגי. דמה היכא דאבדו שירים או נשרפו קמכשר ר' אליעזר לקמן להקטיר קומץ כ"ש חסרו דאיכא שיעור במקצתה:

כמדת ר' אליעזר. דאמר בפ' כיצד צולין (פסחים עז.) ועשית עולותיך הבשר והדם דם אע"פ שאין בשר (בשר אע"פ שאין דם):

כשרה. להקטיר הקומץ דקומץ בלא שירים דומיא דדם בלא בשר:

כמדת ר' יהושע. דאמר אם אין בשר אין דם אם אין דם אין בשר פסול להקטיר הקומץ:

כזית בשר או כזית חלב. בפסחים נפקא לן בכיצד צולין (דף עט.) דמשום חלב נמי זריק דכתיב (ויקרא יז) וזרק הכהן את הדם וגו' והקטיר החלב אלמא חלב אע"פ שאין בשר:

כחצי זית חלב אין זורק. שאין אכילת בשר ואכילת מזבח מצטרפין זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם וכיון דאבדו שניהם זריקה למה:

ובעולה. דבין בשר בין חלב כולהו למזבח סלקי מצטרפים:

מנחה מאי עבידתה. מאי זריקה יש במנחה:

במנחת נסכים. הבאים עם הזבח אם אבד חלב ובשר של זבח ומנחה קיימת לא יזרוק הדם מן המנחה:

והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה. עד דאיתא לכולה קיימת ואי לא לא יקטיר (את אזכרתה):

שהיתה כבר. שהיתה כבר שלימה בשעת הקומץ אע"ג דהשתא אינה שלימה יקטיר: **ומקטיר בזיכין**. אלמא שירים שחסרו בין (סילוק) קמיצה להקטרה מקטירים עליהו הקומץ:

ואמר ר"א כו'. לא איצטריך אלא אידי דתנא לעיל תנא הכא:

איתמר:

שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה:

רבי יוחנן אומר: מקטיר קומץ עליהו.

וריש לקיש אומר: אין מקטיר קומץ עליהו.

אליבא דרבי אליעזר - כולי עלמא לא פליגי,

כי פליגי אליבא דרבי יהושע,

דתנן:

"נטמאו שיריה,

נשרפו שיריה,

אבדו שיריה - כמדת רבי אליעזר - כשרה,

כמדת רבי יהושע - פסולה" (מנחות כו.).

מאן דפסל - כרבי יהושע,

ומאן דמכשר - עד כאן לא אומר רבי יהושע היתם אלא דלא אישתתיר,

אבל היכא דאישתתיר - אפילו רבי יהושע מודה⁵⁶.

דתניא:

"רבי יהושע אומר:

כל הזבחים שבותרה שנשתתיר מהם: כזית בשר,

או כזית חלב - זורק הדם.

כחצי זית בשר,

כחצי זית חלב - אינו זורק את הדם.

ובעולה - אפילו כחצי זית בשר,

וכחצי זית חלב - זורק את הדם,

מפני שבעולה - כולה כליל,

ובמנחה - אף על פי שכולה קיימת לא יזרוק."

"מנחה" - מאי עבידתה?

ט, ב

אמר רב פפא:

מנחת נסכים.

סלקא דעתך אמינא: הואיל ובהדי זבח אתיא כי גופיה דזבח דמיא,

קא משמע לן.

ומאן דפסל?

שאני הקא,

דאמר קרא: "והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה"⁵⁷ (ויקרא ב, ט),

"המנחה" - עד דאיתא לכולה מנחה לא יקטיר.

ואידך?

"מן המנחה" - מנחה שהיתה כבר (שלימה בשעת קמיצה יקטיר אף על גב דהשתא אינה שלימה).

איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש:

"עד שלא פרקה נפרס לחמה - הלחם פסול,

ואין מקטיר עליו את הבזיכין.

ואם משפרקה נפרס לחמה - הלחם פסול,

ומקטיר עליו את הבזיכין.

ואמר רבי אלעזר:

לא "פרקה" ממש,

אלא כיון שהגיע זמנה לפרקה, ואף על פי שלא פירקה!"

⁵⁶ בויילנא: אך השיטה מקובצת לא גורס.

⁵⁷ והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה אשה ריח ניחה לה'

רפ"י

משנה שלימה. סתם משנה:
מישתרי טומאה לגבייהו.
דכתיב בתמיד (במדבר כח)
במועדו ומשמע אפילו בשבת
וטומאה:

זאת אומרת. מדלא שני הכי שמע
מינה חסרון כבעל מום דמי ואין
בעל מום שרי בצבור טפי מביחיד
הלכך חסרון דבין קמיצה
להקטרה אי הוי פסול ביחיד
הוה פסול נמי בצבור הלכך
אישתיק:

להא שמעתא. דאישתיק ולא
שני ליה צבור שאני:
מי לא עסקינן. (דמשום) פלוגתא
דלעיל דכי נמי קאמר ר"ל אין
מקטירין קומץ עליהם במנחת
צבור נמי אמר כגון בזיכים
דלחם הפנים:

סלת עשרון. בעי לוג שמן דאמר
בפי שתי מדות (לקמן פח).
למנחה ולוג שמן:

**(מן המנחה) והנותרת מן
המנחה פרט לשחסרה היא**.
דמנחה שלימה משמע:

ושחסר קומצה. דשירי מנחה
העשויה כהלכתה משמע וקומץ
החסר נפקא לן בהקומץ רבה
(לקמן דף כז). דפסול מדכתיב
מלא קומצו תרי זימני:

ושלא הקטיר מלבונתה כלום.
נפקא בהקומץ [רבה] (לקמן דף
כז). דהקטרת לבונה וקומץ
(מעכבות זו את זו):

מלבונתה כלום. אבל אם הקטיר
קצת נאכלים השירים כדאמר
לקמן בהאי פירקא (דף יב). דאם
חסרה בשעת הקטרה כשרה:

תרי קראי. מסולת ומן המנחה
אבל משמנה לא חשיב דהאי
לגופיה אתא לקודם קמיצה אבל
בסולת למה לי תרי קראי:

לאו לקודם קמיצה. דלא יביא
מתוך ביתו וימלאנה:

לשירים שחסרו. דאין מקטירין
קומץ עליהם:

אסורים באכילה. דהאי קרא
דמן המנחה לא משתעי אלא
בשירים:

אמר ליה:
הא מני רבי אליעזר היא.

אמר ליה:

אנא אמינא לה: משנה שלימה,
ואמרת לי את: רבי אליעזר?

אי רבי אליעזר - מאי איריא נפרס אפילו שרוף ואבוד נמי מכשר!

אישתיק.

ואמאי שתק?

לימא ליה: צבור שאני!

הואיל ואישתרי טומאה לגבייהו, אישתרי נמי חסרות!

אמר רב אדא בר אבהו:

זאת אומרת: החסרון כבעל מום דמי,
ואין בעל מום בצבור.

יתיב רב פפא וקאמר להא שמעתא.

אמר ליה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא:

מי לא עסקינן דרבי יוחנן וריש לקיש במנחת העומר דציבור היא,
ופליגי.

אמר רב מלכיו:

תנא חדא:

"מסלתה" ⁵⁸ (ויקרא ב, ב) - שאם חסרה כל שהוא פסולה.

"משמנה" - שאם חסרה כל שהוא - פסול."

ותניא אידך:

"והנותרת מן המנחה" ⁵⁹ (ויקרא ב, ג) - פרט למנחה שחסרה היא,

ושחסר קומצה,

ושלא הקטיר מלבונתה כלום."

תרי קראי בחסרות למה לי?

לאו חד - למנחה שחסרה קודם קמיצה,

וחד - לשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה,

ותיובתא דרבי יוחנן בתרוייהו!

לא!

חד - למנחה שחסרה קודם קמיצה,

דאי מביא מביתו וימלאנה - אין,

ואי לא - לא.

וחד לשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה,

דאף על גב דמקטיר קומץ עליהו,

אותן שירים אסורים לאכילה.

דאיבעיא להו:

לדברי האומר: שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה - מקטיר קומץ עליהו,

אותן שירים - מה הן באכילה?

אמר זעירי:

⁵⁸ והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הכהן את אומרתה המזבחה אשה ריח ניחה לה'

⁵⁹ והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי ה'

אמר קרא: "והנותרת" - ולא הנותרת מן הנותרת.

ורבי ינאי אמר:

"מן המנחה" - מנחה שהיתה כבר.

רס"ז

נותרת מן הנותרת. (כגון)
דמתחילה היו כל השירים
נותרות מן הקומץ וכשחסרו
שירים היו הנותרים שירי
שירים:

שהיתה כבר. בשעת הקומץ
היתה שלימה אע"פ שחסרה בין
קמיצה להקטרה קרינא ביה
והנותרת מן המנחה ופליג ר'
ינאי אדזעירי ל"א שהיתה כבר
בשעת הקטרה והכי משמע
והנותרת מן המנחה שהיתה
שלימה כבר בשעה שנעשו אלו
שירים יאכלו אהרן ובניו אבל
לא יאכלו אותם שירים שנעשו
שירים ממנחה חסירה והיינו
דזעירי ומשמעות דורשין איכא
ביניהו (בן בתירא אומר קומץ
לתוך הכלי ויחזור ויקמוץ
בימיו):

19. ט, ב - י, א

רָשִׁי

לגופיה. שמאלית ולא ימנית:

שמאלית אחרינא כתיב. נמי לעשיר:

ואימא. להכי אתא שמאל אחרינא למיעוט אחר מיעוט דמתרוייהו שמעינן ימנית לא ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דאפי' ימין דכהן כשרה בשמן דמצורע:

שמאלית אחרינא כתיב. בעני ואי משמע מיעוט אחר מיעוט תלתא למה לי:

ארבע שמאלית כתיב. חד

לגופיה וחד לגויי עלייהו דהנך תרתי דלאו למיעוט אחר מיעוט אתו וחד שלא תאמר האי דקמיה להכי אתא מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית דא"כ האי בתרא למה לי: אלא מדכתיב האי בתרא הוי להו שני כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין לשון אחר שמאלית תרי לגופיהו חד בעני וחד לעשיר שלא תאמר הואיל ואשתני בעניות אישתני בימין ותרי לאשמועי' כאן שמאלית ולא אחר דהוה להו שני כתובין דאי

כתיב חד הוה אמינא מה כאן שמאלית אף בעלמא יד שמאלית ואין מיעוט אחר מיעוט נמי ליכא לאקשוויי דהא מכולהו שמעינן מינה ימנית לא וא"כ כל הני למה לי. הני לישני לא נהירא דכל שני כתובין הבאין כאחד שבה"ש אין דומין לאלו דכי אמרינן אין מלמדין הני מילי כשגילה שני כתובין בשני דברים דאמרי' דאי נחא למילף מינייהו נכתוב חד ונילף אידיך מיניה אבל הכא דבחדא מילתא כתיבי אינו שני דברים הבאין כאחד אלא קראי יתירי ניינה ונראה בעיני דמדכתיב כל הנך יתירא ילפינן לה כאן גילה לך שמאלית אבל בעלמא כל כף הוה ימין דאי למילף מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית מכדי דאם אינו ענין כאן תנהו ענין לכל המקומות הוא ואם כן בחדא יתירא סגי ונכתוב תלתא ונשתוק חד לגופיה וחד מה כאן שמאלית וכי' וחד שלא תאמר מיעוט אחר מיעוט הוא:

אמר ליה ר' ירמיה. לר' זירא כיון דדרשת (כל השנוי בפרשת מצורע עני לדרשה) כל שמאלית דמצורע דריש נמי על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית בין בשמן מצורע עשיר בין בעני:

המשך רש"י בעמוד הבא

"קָמַךְ בְּשִׂמְלֵךְ - פְּסוּל".

מָנָא הַנִּי מִיָּלִי?

אָמַר רַבִּי זִירָא:

דְּאָמַר קָרָא: "וַיִּקְרַב אֶת הַמְּנַחֵה וַיְמַלֵּא כְּפוּ מִמֶּנָּה" ⁶⁰ (ויקרא ט, י) - כָּף זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ מָהוּ? כִּשְׁהוּא אָמַר: "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלֹּג הַשֶּׁמֶן וַיִּצַק עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמַלִּית" ⁶¹ (ויקרא יד, ט) -

כָּאן שְׂמַלִּית, הָא כָּל מְקוֹם שְׁנָאמַר: "כָּף" - אֵינּוּ אֱלָא יָמִין.

וְהָא מִיבְעֵי לִיה לְגוֹפִיָּה!

"שְׂמַלִּית" ⁶² (ויקרא יד, ט) - אַחֲרֵינָא כְּתִיב.

וַאימָא: אֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט, אֱלָא לְרִבּוּת!

"שְׂמַלִּית" ⁶³ (ויקרא יד, כו) אַחֲרֵינָא,

כְּתִיב כָּאן: "שְׂמַלִּית" וַאֲיִן אַחַר שְׂמַלִּית.

וַאימָא: אֲדַרְבֵּה!

מָה כָּאן שְׂמַלִּית אֶף בְּעִלְמָא נְמִי שְׂמַלִּית!

אַרְבַּעָה "שְׂמַלִּית" ⁶⁴ (ויקרא יד, כו) כְּתִיבִי,

תְּרִי - בְּעֵנִי,

וְתִירִי - בְּעֵשִׂיר.

אָמַר לִיה רַבִּי יְרֵמְיָה לְרַבִּי זִירָא:

"עַל בְּהֵן יָדוּ הַיְמִנִית וְעַל בְּהֵן רִגְלוֹ הַיְמִנִית" ⁶⁵ (ויקרא יד, יז; כו; כח) דְּכְתִיבִי ⁶⁶ לְמָה לִּי? (דְּהָא כְּתִב עַל דָּם הָאֵשֶׁם).

א, י

חד - לְהַכְשִׁיר צְדָדִין,

וְחד - לְפָסוּל צִידֵי צְדָדִין.

"עַל דָּם הָאֵשֶׁם" (ויקרא יד, יז),

"עַל מְקוֹם דָּם הָאֵשֶׁם" (ויקרא יד, כח) - לְמָא אָתוּ?

הַנִּי צְרִיכִי,

אֵי כְּתִב רַחֲמָנָא: "עַל דָּם הָאֵשֶׁם" - הֵוָה אָמִינָא: אִיתֵיה - אֵין, נְתַקְנַח - לֵא,

כְּתִב רַחֲמָנָא "עַל מְקוֹם".

⁶⁰ וַיִּקְרַב אֶת הַמְּנַחֵה וַיְמַלֵּא כְּפוּ מִמֶּנָּה וַיִּקְטֹרַע עַל הַמִּזְבֵּחַ מִלֶּבֶד עֶלְת הַבֶּקֶר

⁶¹ וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלֹּג הַשֶּׁמֶן וַיִּצַק עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמַלִּית

⁶² וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמִנִית מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כְּפוּ הַשְּׂמַלִּית וְהֵזָה מִן הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שִׁבְעַת פְּעָמִים לִפְנֵי ה'

⁶³ וַיִּמָּן הַשֶּׁמֶן וַיִּצַק הַכֹּהֵן עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמַלִּית

⁶⁴ וְהֵזָה הַכֹּהֵן בְּאֶצְבָּעוֹ הַיְמִנִית מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כְּפוּ הַשְּׂמַלִּית שִׁבְעַת פְּעָמִים לִפְנֵי ה'

⁶⁵ יָד וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֵשֶׁם וַיִּתֵּן הַכֹּהֵן עַל תְּנוּף אֹזֶן הַמִּטְהָר הַיְמִנִית וְעַל בְּהֵן יָדוֹ הַיְמִנִית וְעַל בְּהֵן רִגְלוֹ הַיְמִנִית. טו וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלֹּג הַשֶּׁמֶן וַיִּצַק עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמַלִּית. טז וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמִנִית מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כְּפוּ הַשְּׂמַלִּית וְהֵזָה מִן הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שִׁבְעַת פְּעָמִים לִפְנֵי ה'. יז וַיִּמָּן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כְּפוּ יָתֵן הַכֹּהֵן עַל תְּנוּף אֹזֶן הַמִּטְהָר הַיְמִנִית וְעַל בְּהֵן יָדוֹ הַיְמִנִית וְעַל בְּהֵן רִגְלוֹ הַיְמִנִית עַל דָּם הָאֵשֶׁם. יח וְהִזְוֹתָר בְּשֶׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף הַכֹּהֵן וַיִּתֵּן עַל רֹאשׁ הַמִּטְהָר וַיִּכְפֹּר עֲלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה'. יט וְעִשָׂה הַכֹּהֵן אֶת הַחֲטָאת וַיִּכְפֹּר עַל הַמִּטְהָר מִטְּמֵאתוֹ וְאַחַר יִשְׁחַט אֶת הַעֶלְה. כ וְהִעֲלָה הַכֹּהֵן אֶת הַעֶלְה וְאֶת הַמְּנַחֵה הַמְּזֻבָּחָה וַיִּכְפֹּר עֲלָיו הַכֹּהֵן וַיִּטְהַר.

⁶⁶ כָּא וְאִם דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מְשֻׁמָּת וְלָקַח כִּבְשׁ אֶחָד אֲשֶׁם לְתַנּוּפָה לְכַפֵּר עֲלָיו וְעִשְׂרוֹן סִלְתָּ אֶחָד בְּלִיל בְּשֶׁמֶן לְמַנְחָה וְלֹג שֶׁמֶן. (ס) כָּב וַיִּשְׁתִּי תְרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֲשֶׁר תִּשְׁגִּי יָדוֹ וְהֵזָה אֶחָד חֲטָאת וְהָאֶחָד עֶלְה. כג וְהִבִּיא אֶתְּם בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי לְטַהֲרָתוֹ אֶל הַכֹּהֵן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי ה'. כד וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת כִּבְשׁ הָאֵשֶׁם וְאֶת לֹג הַשֶּׁמֶן וְהִנִּיף אֶתְּם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה לִפְנֵי ה'. כה וְשָׁחַט אֶת כִּבְשׁ הָאֵשֶׁם וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֵשֶׁם וַיִּתֵּן עַל תְּנוּף אֹזֶן הַמִּטְהָר הַיְמִנִית וְעַל בְּהֵן יָדוֹ הַיְמִנִית וְעַל בְּהֵן רִגְלוֹ הַיְמִנִית. כו וַיִּמָּן הַשֶּׁמֶן וַיִּצַק הַכֹּהֵן עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמַלִּית. כז וְהֵזָה הַכֹּהֵן בְּאֶצְבָּעוֹ הַיְמִנִית מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כְּפוּ הַשְּׂמַלִּית שִׁבְעַת פְּעָמִים לִפְנֵי ה'. כח וַיִּתֵּן הַכֹּהֵן מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כְּפוּ עַל תְּנוּף אֹזֶן הַמִּטְהָר הַיְמִנִית וְעַל בְּהֵן יָדוֹ הַיְמִנִית וְעַל בְּהֵן רִגְלוֹ הַיְמִנִית עַל מְקוֹם דָּם הָאֵשֶׁם.

⁶⁶ מהדורת וילנא אך לא נמצא בכתבי יד: (בשמן דמצורע עשיר)

ואי כתב רחמנא: "על מקום" - הנה אמינא: דוקא נתקנת, אבל איתיה - אימא הוי חציצה, קא משמע לן: "על דם האשם".

אמר רבא:

מאחר דכתיב: "על דם האשם" ו"על מקום דם האשם" וכתבא "ימנית" בדם, "על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית" דכתיבי בשמן דמצורע עשיר ועני למה לי?

אלא אמר רבא:

'יד' 'יד' לקמיצה,
'רגל' 'רגל' לחליצה,
'אזון' 'אזון' לרציצה.
"שמאלית" (ויקרא יד, טז) - למאי אתא?

אמר רב שישא בריה דרב אידי:

ליפסול ימין דכהן במצורע.
שלא תאמר: ומה במקום שלא נתרבתה שמאל נתרבתה ימין,
במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין?!

ואידך "שמאלית"⁶⁷ למאי אתא?

לכדתנא דבי רבי ישמעאל:

"כל פרשה שנאמרה ונשנית - לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה".

רש"י

למה לי. כיון דכתיב על דם האשם יתן את השמן אנא ידענא דעל ידו הימנית היא דהא כתב בהן יד ורגל בדם האשם לעיל מיניה:

חד. על בהן בין דיד בין דרגל:

להכשיר צדדין. של בהן דדרשינן לקמן (דף צו.) על בסמוך כדכתיב ועליו מטה מנשה:

וחד על. בהן בין דיד בין דרגל לפסול צידי צדדין בשר התחתון שכנגד הכף דעל אמרינן ולא תחת:

על דם האשם. דעשיר ועל מקום דם האשם דעני:

למה לי. כלומר תרי קראי למה לי בשלמא חד כתביה לאשמועינן דיתן שמן על הדם ולא אצלו אלא מקום דם למה לי:

הוה אמינא איתיה אין. איתיה לדם יתן השמן אבל נתקנת הדם לא יתן השמן:

הוה חציצה. בין שמן לבהן וליפסול דרחמנא אמר על בהן להכי איצטריך על דם:

אמר רבא כו' וכתב ימנית בדם. למה לי למיהדר ולמכתב ימנית בשמן לא לכתוב לא בעני ולא בעשיר נהי דעל בהן יתירי איצטריכו דעני ודעשיר להכשיר צדדין ולפסול צידי צדדין אלא ימנית למה לי:

אלא אמר רבא. ליתא למאי דאפקי קמיצה דשמאל פסול מדרשת דארבעה שמאלית דאם כן ימנית דבין שמן דעשיר בין שמן דעני למה לי אלא ימנית דשמן דעשיר לההיא דרשה איתא:

יד יד לקמיצה. כתיב במצורע עשיר ידו הימנית דלא איצטריך וכתב בקמיצה יד וימלא כפו (ויקרא ט) מה יד מצורע ימנית אף דקמיצה ימנית:

רגל. שמן דמצורע עשיר למידרש חליצה בגזירה שוה דרגל רגל דכתיב נמי בחליצה וחלצה נעלו מעל רגלו (דברים כה) מה רגל דמצורע ימנית אף חליצה ימנית:

ואזון. דשמן עשיר דלא איצטריך אתי למדרש אזון און דרציעה דכתיב ורצע אדניו את אזנו (שמות כא) מה דמצורע ימנית אף דרציעה ימנית והך גזירה שוה מפורשת בפ"ק דקדושין (ד' טו.) ודעני לא דריש להו רבא כדלקמן כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית כו':

שמאלית למאי אתא. דעשיר לא איצטריך למאי אתא בשלמא קמא לגופיה שמאלית ולא ימנית אלא תניינא למאי:

במקום שנתרבתה שמאל. כגון הכא דכתיב לעיל שמאלית כל שכן שנתרבתה ימין להכי אתא שמאלית אחרינא בעשיר גופיה דשינה עליו הכתוב לעכב שמאלית ולא ימנית ואי קשיא הוי מיעוט אחר מיעוט לאו פירכא היא דשמאלית קמא לאו מיעוט הוא דכיון דקיימא לן ג"ש דיד יד לקמיצה הוה אמינא נמי נדרוש ג"ש האי כף דתיהוי ימנית ואיצטריך למיכתב שמאל לאכשורי שמאל ולעולם כל שכן ימין להכי כתב רחמנא שמאלית אחרינא למעוטי ימין:

ואידך שמאלית דעני. מיותר למאי אתא:

שנתחדש בה. ופרשת עני נתחדש קרבן עולה ויורד:

⁶⁷ ביולנא הגירסה: ויד ורגל ימנית דעני. ושיטה מקובצת ועוד לא גורסים

20. י, א-ב

רס"י

קס"ד **אצבע וכהונה בעינן**. דלא אמרינן ימין אלא אם כן [כתיב] אצבע וכהונה כגון חטאת דכתיב ביה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו (ויקרא ד) ההיא ודאי ימנית הוא דגמר ממצורע עשיר דכתיב ביה וטבל הכהן את אצבעו הימנית (ויקרא יז) מה אצבע וכהונה דהכא ימין אף דעלמא נמי ימין:

ותנן. במסכת תמיד (דף לא:). בהולכת אברים הרגל של ימין היה מוליך בשמאל משום דאמרינן במסכת יומא (דף כה.) סדר אברים הראש והרגל היה נושא בבת אחת והאי רגל מדאזיל בהדי רישא ודאי רגל ימין הוא דחשיב הלכך הראש שהוא כבוד וחשוב היה מוליך בימין והירך בשמאל ואע"ג דכתב בהו כהן:

ומשני לעולם או אצבע או כהונה. וכי אמרינן אינה אלא ימין בדבר המעכב כפרה דומיא דהזאות דמצורע לאפוקי הולכה דלא מעכבא דאפשר לפשוט ולנתח אצל הכבש אי נמי אם יש כהנים הרבה יושיטו זה לזה:

והא קבלה דמעכבא כפרה. דאי אפשר שלא יתקבל הדם בכלי וכתב בה כהונה והקריבו בני אהרן את הדם (ויקרא א) ואמרינן בתורת כהנים והקריבו זו קבלת הדם ותנן רבי שמעון מכשיר קבלה בשמאל:

לרבי שמעון קאמרת. כלומר מדברי שמעון פרכת בתמיה: **תרתוי בעי**. אצבע וכהונה וכי קאמר ריש לקיש או אצבע או כהונה לרבנן קא אמר דפסול:

יד אינה אלא ימין. דגמר מידו הימנית דמצורע [עשיר]:

ומשני אצבע לא בעיא כהונה. דהיכא דכתב אצבע אע"ג דלא כתב כהן אינו אלא ימין ומשכחת לה באחרי מות ולקח מדם הפר והזה באצבעו הרי אצבע בלא כהונה:

כהונה בעיא אצבע. לרבי שמעון אף על גב דכתיב כהונה לא אמרינן ימין אלא אם כן כתב אצבע משום הכי מכשיר בקבלה: **בכהונו**. בבגדי כהונה:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי שמעון בן לקיש: כל מקום שנאמרה: **"אצבע"** ו**"כהונה"** - אינה אלא ימין.

קא סלקא דעתך: אצבע וכהונה בעינן, כדכתיב: **"ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו"**⁶⁸ (ויקרא ד, כה), וְגַמַּר מִמְצוּרַע דְּכָתִיב: **"וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית"**⁶⁹ (ויקרא יז, טז). הרי קמייצה דלא פתיבא בה אלא 'כהונה', ותנן:

"קמץ בשמאל - פסול!"

אמר רבא: או **"אצבע"** או **"כהונה"**.

אמר ליה אבוי: הרי הולכת אברים לכבש,

דכתיב בהו כהונה, דכתיב: **"והקריב הכהן את הכל המזבחה"**⁷⁰ (ויקרא א, יג), ואמר מר: **"זו הולכת אברים לכבש"**, ותנן:

"הרגל של ימין - בשמאל,

ובית עורה - לחוץ" (תמיד לא:).

כי אמרינן: או אצבע, או כהונה - בדבר המעכב כפרה.

והרי קבלה דבר המעכב כפרה הוא,

וְכָתִיב בַּהּ: כְּהוֹנֵה דְּכָתִיב: **"והקריבו בני אהרן המהנים את הדם"**⁷¹ (ויקרא א, ה) - **זו קבלת הדם"**. ותנן:

"קבל בשמאל - פסול,

ורבי שמעון - מכשיר" (זבחים טו:).

לרבי שמעון קאמרת?!

רבי שמעון תרתוי בעי.

ומי בעי רבי שמעון תרתוי?!

והתניא:

"רבי שמעון אומר:

כל מקום שנאמרה: "יד" - אינה אלא ימין.

"אצבע" - אינה אלא ימין!"

"אצבע" - לא בעיא כהונה,

'כהונה' - בעיא אצבע.

אלא 'כהן' - למה לי?

בכהונו.

יב, והרי זריקה, דלא פתיב ביה אלא כהונה,

ותנן:

"זרק בשמאל - פסול" (זבחים טו: עיין בתוס') ולא פליג רבי שמעון.

אמר אבוי:

⁶⁸ ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה

⁶⁹ וטבל הכהן את אצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו השמאלית והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים לפני ה'

⁷⁰ והקריב והקריבו: ורחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח לה'

⁷¹ ושחט את בן הקריב לפני ה' והקריבו בני אהרן המהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד

רש"י

פליג בברייתא. וה"ה למתניתין ואי קשיא ליתבי מקמיצה דלא כתיב אלא כהונה ותנן (לעיל דף ו.) קמץ בשמאל פסול ולא פליג רבי שמעון תרץ היינו טעמא דלא פליג במנחה כדאמרינן לקמן דנפקא ליה דשמאל פסול מקדש קדשים היא (כמנחה) כחטאת וכאשם:

מכהונה נפקא. דהא כתיב בה וקמץ הכהן ואמר רבא לעיל לרבנן דהיכא דכתיב אצבע או כהונה אינו אלא ימין יד למה לי:

לקידוש קומץ. דכי מקדש לקומץ בכלי יתנהו בימינו לתוך הכלי:

ולרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ. בפ"ג (לקמן כו.) דקתני שלא בכלי שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר ופליגי תרי אמוראי לקמן בגמ' ר' ינאי ור' נחמן בר יצחק חד אמר טעמא דרבי שמעון דלא בעי מתן כלי דכיון דקמץ בכלי שרת מעלהו ומקטירו אפי' במקידה של חרס וחד אמר הכל מודים בקומץ שטעון קידוש והא דמכשר ר' שמעון שלא בכלי שרת בהקטרת המנחה קאמר והיינו דקפריך ולרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ כדמפרש רבי ינאי ולרב נחמן דאמר נמי ר' שמעון בעי קידוש קומץ בשמאל שמעינן ליה דמכשיר ר' שמעון לקידוש קומץ כדאמרינן לקמן בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם:

יד יד דרבא למה לי אי לקמיצה גופה. דתיהוי בימין דלרבי שמעון לא נפקא ליה מכהונה כדאמרינן לעיל לרבי שמעון כהונה בעיא אצבע:

מאי טעמא דרבי שמעון. דאמר שלא בכלי שרת עובדה כשרה בפ"ג (שם):

קדשי קדשים וגו'. במנחה כתיב:

בא לעובדה ביד. שלא קידש קומץ בכלי אלא קמץ והוליד והקטיר בידו עובדה בימין כחטאת [דחטאת] לבד בימין היא דכתיב בה אצבע וכהונה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו (ויקרא ד):

לעובדה בכלי. שקידש קומץ בכלי עובדה לקידוש קומץ בשמאל כאשם מצורע דכתיב ביה שמאל אלמא מדאקשי לחטאת מהכא נפקא דכל עבודות מנחה הנעשות ביד ימין בעינן ויד יד למה לי:

לקומץ דמנחת חוטא. איצטריך יד יד:

פליג בברייתא,

דתניא:

"קבל בשמאל - פסול.

ורבי שמעון מכשיר.

זרק בשמאל - פסול,

ורבי שמעון מכשיר."

ואלא הא דאמר רבא:

"יד" 72 (ויקרא יד, יז) "יד" 73 (ויקרא ט, ז) לקמיצה,

למה לי? מכהונה נפקא!

חד - לקומץ,

וחד - לקידוש קומץ.

לרבי שמעון,

דלא בעי קידוש קומץ,

ולמאן דאמר נמי דבעי קידוש קומץ לרבי שמעון, ובשמאל אכשורי מכשר,

"יד" "יד" דרבא למה לי?

אי לקמיצה גופה - אליבא דרבי שמעון מדרבי יהודה בריה דרבי חייא נפקא!

דאמר רבי יהודה בריה דרבי חייא:

מאי טעמא דרבי שמעון?

דאמר קרא: **"קדש קדשים היא פחטאת ונאשם"** 74 (ויקרא ו, י) -

בא לעובדה ביד - עובדה בימין כחטאת,

בא לעובדה בכלי - עובדה בשמאל כאשם!

לא נצרכא אלא לקומץ דמנחת חוטא,

סלקא דעתך אמינא: הואיל ואמר רבי שמעון שלא יהא קרבנו מהוהר,

כי קמיץ לה נמי בשמאל תתכשר,

קמושמע לן.

72 ומיתר השמן אשר על כפו יתן הכהן על תנוף און המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית על דם האשם

73 ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה'

74 לא תאפה חמין חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא פחטאת ונאשם

21. י, ב - יא, א

רש"י

או קורט לבונה פסול. מפני שהקומץ חסר כדי מקום הקורט וא"יית כיצד קומץ והלא לבונה על המנחה היא דכתיב (ויקרא ו) כל הלבונה אשר על המנחה תשובה לדבר כשקומץ מסלק הלבונה כולה לצד אחד וקומץ הסולת מאמצע הכלי:

מלח בת הקרבה היא. דלאחר שהיה הקומץ על המזבח היה מולחו כדפרישית דהכי אמר בפ"ג (לקמן כ.) יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח תייל על כל קרבנד קרבן טעון מלח ואין כל המנחה טעונה מלח ואי קשיא ולישמעינן לבונה וכל שכן צרור ומלח תריץ אי תנא לבונה ברישא הכי נמי דלא מיבעיא ליה למיתני צרור ומלח אלא הואיל ונקט צרור ברישא תנא לבונה ומלח:

"קמץ ועלה בידו: צרור,
או גרגר מלח,
או קורט לבונה - פסול."

יא, א

כל הני למה לי?

צ"כא,
דאי תנא "צרור" - משום דלאו בת הקרבה היא,
אבל "מלח" דבת הקרבה היא - אימא תתכשר!
ואי תנא "מלח" - דלא איקבע בהדי מנחה מעיקרא (שאינו מולח אלא הקומץ בלבד),
אבל "לבונה" - דאי קבע בהדי מנחה מעיקרא - אימא תתכשר!
קא משמע לן.

22. יא, א

רפ"י

מאי איריא משום קומץ חסר
 תיפוק ליה דצרוור פסול משום
 חציצה. דחוצץ בין ידו לקמח
 וחציצה פוסלת בקדשים כדמפי'
 בזבחים (דף כד.) אי נמי חוצץ
 בין קמח לקמח כגון באמצע
 הקומץ וחולק את הקומץ ונראה
 כשני חצאי קמצים:
 מן הצד. למעלה אצל גודל או
 למטה אצל קמיצה דליכא
 חציצה דהיינו מן הצד דלאחר
 שקמץ הופך גב ידו למטה כדי
 שלא יפול מן הקומץ כלום והוי
 גודל וקמיצה מן הצד והשתא
 ליכא חציצה שאצל הקמח מוטל
 הצרוור אבל חסרון איכא:

"מפני שאמרו הקומץ החסר או היתר - פסול".

מאי איריא משום "חסר ויתר" ותיפוק ליה משום חציצה!

אמר רבי ירמיה:

מן הצד.

23. יא, א

כ"י

אמר ליה אביי לרבא:

כיצד קומצין?

אמר ליה:

כדקמצי אינשי.

איתיביה:

זו - זרת,

זו - קמיצה,

זו - אמה,

זו - אצבע,

זו - גודל אלא להשוות" (כלומר קומץ מלא היד כדי שלא יהא חסר ואחר כך מוחק באצבע קטנה מלמטה).

היכי עביד?

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב:

חופה שלש אצבעותיו עד שמוגיע על פס ידו, וקומץ.

תניא נמי הכי:

"מלא קומצו"⁷⁵ (ויקרא ב, ב) - יכול מבורך?

תלמוד לומר: "בקומצו".

אי "בקומצו" יכול בראשי אצבעותיו?

תלמוד לומר: "מלא קומצו".

הא כיצד?

חופה שלש אצבעותיו על פס ידו,

וקומץ במחבת ובמרחשת,

מוחק בגודלו מלמעלה,

ובאצבעו קטנה מלמטה,

וזו היא עבודה קשה שבמקדש".

זהו ותו לא?!

והאיכא מליקה!

והאיכא חפינה!

אלא, זו היא אחת מעבודות קשות שבמקדש.

כדקמצי אינשי. משמע בכל

האצבעות:

זרת. אצבע קטנה ממנה מתחיל

הזרת ומימי למדת חשן זרת

ארכה:

זו קמיצה. ממנה מתחיל הקומץ

מאותו אצבע שאצל הקטנה:

זו אמה. ממנה מודדין כל אמות

הבנין והכלים לפי שהיא ארוכה

מכולן ושתי אמות היו בשושן

הבירה שתי מקלות שהן אמה

ובהן מודדין אמות הבנין ואותן

מקלות נמדדו באותו אצבע

שהוא ארוך:

זו אצבע. לטבל הכהן אצבעו

בדם:

זו גודל. לבהונות דמצורע אלמא

קמיצה בקומץ ולא זרת: ומשני

כי אמרינן דכולהו אצבעות בעינן

לקמיצה:

להשוות. דאם יוצא קמח למטה

מן הקומץ מוחקו ומשויהו

באצבע קטנה שלא יהא מבורך

וכן מלמעלה בגודל:

היכי עביד. אמתניי מהדר דקתני

זו קמיצה דממנה מתחיל

הקומץ:

ת"ל בקומצו. והרים ממנו

בקומצו (ויקרא ו):

בראשי אצבעותיו. מעט שלא

יגיע עד פס ידו:

במחבת ומרחשת. דמעשיהן

אפויין דאמר לקמן בפרק אלו

מנחות נקמצות (דף עה:): דלאחר

שהן אפויין פותתן וקומץ הלכך

אי אפשר לפותתן דקות כל כך

וכשהוא קומץ יוצאות חוץ

למקומו הלכך מוחק בגודלו

מלמעלה ובאצבעו קטנה

מלמטה:

וזו היא עבודה קשה שבמקדש.

שבקושי גדול הוא משהו שלא

יהא לא חסר ולא יותר:

מליקה. אמרינן בפי קדשי

קדשים (זבחים סד:): זו היא

עבודה קשה:

ובחפינה. נמי אמרי' בפי הוציאו

לו במסכת יומא (דף מט:): אוחו

את הבזך בראשי אצבעותיו

ומעלה בגודלו כו' וזו היא עבודה

קשה:

⁷⁵ והביאה אל בני אהרן הכהנים וקומץ משים מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטייר הלהן את אזקרתה המזבחה אשה ריח ניהח לה'

24. י"א, א

רס"י

כדקמצי אינשי. מכניס צידי אצבעותיו ודוחק בקמח והקמח נכנס בתוך ידו :
בראשי אצבעותיו. שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו כלפי קמח וקומץ מלא קומצו עד פס ידו כתקנו מהו :
מן הצדדין. שנתן גב ידו על הקמח והוליד ידו עד שנכנס הקמח דרך צידו לתוך ידו ל"א מן הצדדין מצדי הכלי שלא קמץ באמצע הכלי :
מלמטה למעלה. שהכניס אצבעותיו בקמח וגב היד כנגד הקמח וקומץ :
מלא חפניו. דיום הכיפורים קטרת סמים דקה :
כדחפני אינשי. שמכניסין צידי ידיהם וחופנים :
מן הצדדים. שהכניס קטרת בחפניו דרך בין גודל לאצבע ל"א מן הצדדים של כלי :
דבקה לקומץ. בשעת קידושו לכלי בדפנו דמנא מבפנים :
בארעיתא דמנא. כגון שהיה לכלי בית קיבול מאחוריו כמו שיש בקערות :

אמר רב פפא:

פשיטא לי "מלא קומצו" (ויקרא ב, ב) כדקמצי אינשי.

בעי רב פפא:

קמץ בראשי אצבעותיו - מאי?

מן הצדדין - מאי?

ממטה למעלה - מאי?

תיקו.

אמר רב פפא:

פשיטא לי "מלא חפניו"⁷⁶ (ויקרא טז, יב) - כדחפני אינשי.

בעי רב פפא:

חפן בראשי אצבעותיו - מהו?

מן הצדדין - מהו?

חפן בזו ובזו וקרבו זו אצל זו - מהו?

תיקו.

בעי רב פפא:

דבקה לקומץ בדפניה דמנא - מאי?

תוך כלי בעינן - והאיכא?

או דלמא:

הנחה בתוכו בעינן - וליכא?

תיקו.

בעי מר בר רב אשי:

הפכיה למנא ודבקה לקומץ בארעיתא דמנא - מאי?

הנחה בתוכו בעינן - והאיכא,

או דלמא:

כתיקנו בעינן - וליכא?

תיקו.

⁷⁶ ולקח מלא המחטה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרקת

25. יא, א

רַס"י

מִתְנִיתִין

בִּיצָד הוּא עוֹשֶׂה?
פּוֹשֵׁט אֶת אֲצָבָעוֹתָיו עַל פֶּסֶד יָדוֹ.

רִיבָה שְׁמֵנָה,
חִסֵּר שְׁמֵנָה,
חִסֵּר לְבוֹנָתָה - פְּסוּלָה.

גְּמָרָא

הֵיכִי דְמֵי "רִיבָה שְׁמֵנָה"?

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר⁷⁷:
כְּגוֹן שֶׁהַפְּרִישׁ לָהּ שְׁנֵי לֹאֲגִין.

וְלֹקְמָה כְּגוֹן דְּעָרִיב בֵּה שְׁמֶן דְּחֻלְיִין וְשְׁמֶן דְּחֻבְרָתָה!

וְכִי תִימָא: שְׁמֶן דְּחֻלְיִין וְשְׁמֶן דְּחֻבְרָתָה לֹא פְּסֹל - מִתְקִיף לָהּ רַב זֹטְרָא בַר טוֹבְיָה:
אֵלָא מַעֲתָה מְנַחַת חוֹטָא דְּפְסֹל בֵּה שְׁמֶן - הֵיכִי מְשַׁפְּחָת לָהּ?

אִי דִידָה - הָא לִית לָהּ! (וְאִי אִמְרַת: דְּאִפְרִישׁ לָהּ שְׁמֶן - כִּיּוֹן דְּלִית לָהּ שְׁמֶן כְּלָל חוֹלְיִין נִיגְוָה)⁷⁸.

אִי דְּחֻלְיִין וְדְּחֻבְרָתָה - הָא אִמְרַת לֹא פְּסֹל!

וְרַבִּי אֱלֵעָזָר לֹא מִיבְעִיא קְאָמַר,

לֹא מִיבְעִיא: דְּחֻלְיִין וְדְּחֻבְרָתָה דְּפְסִיל,

אֲבָל הַפְּרִישׁ לָהּ שְׁנֵי לֹאֲגִין, הוֹאִיל וְהָאִי חֻזִי לִיָּה וְהָאִי חֻזִי לִיָּה, אִימָא לֹא לִיפְסִיל,
קָא מְשַׁמַּע לָן.

וּמָנָא לִיָּה לְרַבִּי אֱלֵעָזָר הָא?

אָמַר רַבָּא:

מִתְנִיתִין קְשִׁיתִיה.

מֵאִי אִירִיא דְּתַנִּי: "רִיבָה שְׁמֵנָה" לִיתַנִּי: רִיבָה לָהּ שְׁמֶן!
אֵלָא הָא קָא מְשַׁמַּע לָן: דְּאִף עַל גַּב דְּהַפְּרִישׁ לָהּ שְׁנֵי לֹאֲגִין.

מתני' **ריבה שמנה**. דדינה לוג כדאמר בפ' שתי מדות (לקמן פח.) מהאי קרא למנחה ולוג שמן: **חיסר שמנה**. פסולה כדאמרן לעיל (ט): משמנה שאם חיסר כל שהוא פסול: **חיסר לבונתה**. דשיעור לבונה מלא הקומץ בפ' הרי עלי עשרון (לקמן קו:) מפרש לה בגי"ש נאמר הרמה כו' ואי קשיא ליתני ריבה לבונתה הא מפרש לה בגמ':

גמ' **שהפריש לה**. לשם מנחה זו (הפריש לה): **ב' לוגין**. ועירבו עמה דנראית כשתי הלחם אבל בלוג ומחצה קס"ד דלא מיפסלא: **ולוקמה כגון דעריב בה**. פורתא שמן דחול או שמן דחבירתה: **דפסיל בה שמן**. דאמר בפרק כל המנחות (לקמן נט:) לא ישים עליה שמן ואם שם פסול: **אי דידה**. שהפרישו לשמה: **הא לית לה**. וכיון דלא חזי לה לא מקדיש שמן שמופרש לה: **והאי חזי לה**. כלומר זיל לגביה דהאי חזי ליה וזיל לגביה דהאי חזי ליה: **ומנא ליה לרבי אליעזר הא**. דאפילו הפרישן לשמן פסול אם עירבו עמה: **שמנה**. משמע דהופרש לשמה:

⁷⁷ כאן ובהמשך לפי מסורת הש"ס ועוד.

⁷⁸ קטע זה כמו שאחרים לא מופיעים בכתבי יד אלא הוכנסו בטעות מאחד הפרשנים הקדמונים. כאן הקדמתי בשורה על מקומו

26. יא, א-ב

רפ"י

והתניא הקומץ את הלבונה כו'. כמדומה לי דאיירי בה ר' שמעון כו' קפריד מינה לרבי שמעון: לבונה הבאה עם המנחה. אם חסרה בשעת הקטרה כשרה לר"ש כדילף לקמיה (סמוכה בסוגי זו) מכל הלבונה אשר על המנחה והאי דקתני חסר כל שהו פסול בלבונה הבאה בפני עצמה כגון האומר הרי עלי לבונה יביא מלא קומץ לבונה על המזבח בפי האומר הרי עלי עשרון (לקמן קו): דהתם ודאי חסר פסול דלא כתיב ביה ואת כל הלבונה דילפינן מינה לקמן כל אפילו כל שהוא:

רבי מאיר. סתם מתניין דקתני חיסר לבונה פסולה: **קומץ בתחלה**. בשעת קמיצה בעינן שיחיה בכלי מלא קומץ לבונה ובהא כולהו מודו דמתחילה בעי קומץ וכדילפינן מג"ש בפי האומר הרי עלי עשרון (שם דף קו): **וקומץ בסוף**. בשעת הקטרת לבונה שלא תחסר: **רבי יהודה סבר**. אי הוה כתב כל משמע דאפי' קורט אחד דכל משמע כל שהוא כמו אין לשפחתך כל (מלכים ב ד): **את לרבות קורט אחר**. הרי הוא שנים: **את לא דריש**. וכל משמע ליה כל דהו כרי יהודה:

"חיסר לבונה - פסולה".

תנו רבנן:

"חסרה ועמדה על קורט אחד - פסולה. על שני קרטין - בשרה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: על קורט אחד - בשרה, פחות מנאן - פסולה".

והתניא:

י"א, ב ⁷⁹"קומץ ולבונה שחסר כל שהוא - פסול!"

תני: "קורט לבונה שחסר כל שהוא - פסול".

ואיבעית אימא:

פאן - בלבונה הבאה עם המנחה, פאן - בלבונה הבאה בפני עצמה.

אמר רבי יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: שלש מחלוקת בדבר:

רבי מאיר סבר: קומץ בתחילה, וקומץ בסוף. ורבי יהודה סבר: קומץ בתחילה, ושני קרטין בסוף. ורבי שמעון סבר: קומץ בתחילה, וקורט אחד בסוף, ושלשתן מקרא אחד דרשו: **"ואת כל הלבונה אשר על המנחה"**⁸⁰ (ויקרא ו, ח). רבי מאיר סבר: עד דאיתא ללבונה דאיכבועה בהדי מנחה מעיקרא. ורבי יהודה סבר: "כל" - ואפילו חד קורט. "את" - לרבות קורט אחר. ורבי שמעון: "את" - לא דריש.

[תנו רבנן:

"חסרה ועמדה על קורט אחד - פסולה. על שני קרטין - בשרה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: על קורט אחד - בשרה, פחות מנאן - פסולה"].

ואמר רבי יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן:

מחלוקת בלבונה הבאה עם המנחה, אבל בלבונה הבאה בפני עצמה - דברי הכל קומץ בתחילה וקומץ בסוף.

להכי איצטרך: **"אשר על המנחה"**⁸¹ (ויקרא ו, ח) -

דבהדי מנחה - אין,

בפני עצמה - לא.

ואמר רבי יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן:

⁷⁹ גירסת וילנא: (רבי שמעון אומר) אבל מסורת הש"ס ושיטה מקובצת לא גורסים.

⁸⁰ והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבנה אשר על המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אוקרתה לה'

⁸¹ והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבנה אשר על המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אוקרתה לה'

רש"י

בזיכין. מפרש בפרק האומר הרי עלי עשרון (שם דף קו:): דבעי חד קומץ בכל בוך ובוך:
פשיטא. דהא לא כתיב בה כל דלישתמע כל שהוא:
כאשר על המנחה דמ"א. ולימא נמי דהאי כל הלבונה אשר על המנחה קאי נמי אלבונה דבזיכין ולדרוש בה כל דהו קמ"ל:

מחלוקת בלבונה הבאה עם המנחה, אבל בלבונה הבאה בבזיכין - דברי הכל שני קומצין בתחילה ושני קומצין בסוף.

פשיטא!

מהו דתימא: פ"ן דבהדי לחם אתיא - ב"אשר על המנחה" דמ"א, קא משמע לן.

פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא:
 חד אמר: מחלוקת בלבונה הבאה עם המנחה, אבל בלבונה הבאה בפני עצמה - דברי הכל קומץ בתחילה וקומץ בסוף.
 וחד אמר: כמחלוקת בזו כד מחלוקת בזו.

27. יא, ב

רפ"י

שהפריש לה שני קמצים.
 פסולה דיותר מדאי ריבה:
קודם קמיצה. נאבד לא הוקבעו
 עם המנחה וכשרה:
הוקבעו. והוי כיתר ופסולה:
היינו הך. דהא פשיטא לן
 דסילוק בזיכין כקומץ דמנחה:
שהגיע זמנה. דקרובן מוספין:
כמאן דפריקה דמיא. ואם אבד
 לאחר המוספין אימא הוקבעו
 כבר ופסלה קמ"ל כ"ש. ל"א ולא
 שמעתי כגון שהפריש לה שני
 קמצין כשרה דאמרינן זיל לגביה
 דהאי חזי ליה זיל לגביה דהאי
 חזי ליה לא הוקבעו וכשרה דלא
 קרינא ביה פרט לשחסרה אפי'
 לר"מ דפסיל בחיסור לבונה
 הוקבעו והוי חיסור לבונה
 בשעת הקטרה ופסול לר' מאיר:

"חיסור לבונה - פסולה".

הא יתיר - כשרה.

והתניא:

"יתיר - פסולה!"

אמר רמי בר חמא:

כגון שהפריש לה שני קמצין.

ואמר רמי בר חמא:

הפריש לה שני קמצין ואבד אחד מהן: קודם קמיצה - לא הוקבעו.

אחר קמיצה - הוקבעו.

ואמר רמי בר חמא:

הפריש ארבעה קמצין לשני בזיכין ואבדו שנים מהן: קודם סילוק בזיכין - לא הוקבעו.

לאחר סילוק בזיכין - הוקבעו.

הא תו למה לי? היינו הך!

מהו דתימא: פ"ן דבריר קומין דידה,

פ"ן שהגיע זמנה לפורקה - כמאן דפריקה דמיא,

קא משמע לן.

28. יא, ב

רס"י

מתניתין

הקומץ את המנחה: לאכול שיריה בחוץ,
או בזית משיריה בחוץ.
להקטיר קומצה בחוץ,
או בזית קומצה בחוץ.
או להקטיר לבונה בחוץ - פסול
ואין בו פרת.

לאכול שיריה למחר,
או בזית משיריה למחר.
להקטיר קומצה למחר,
או בזית מקומצה למחר.
או להקטיר לבונה למחר - פ"ג^א

וחייבין עליו פרת.

זה הכלל:
כל הקומץ,
או נתן בכלי,
המוליק,

המקטיר - לאכול דבר שדרכו לאכול,
ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר, חוץ למקומו - פסול,
ואין בו פרת.
חוץ לזמנו - פ"ג,
וחייבין עליו פרת,
ובלבד שיקריב המתיר במצותו.

ביצד "קרב המתיר במצותו"?

קמץ בשתיקה,
נתן בכלי,
והוליק,
והקטיר חוץ לזמנו,
או שקמץ חוץ לזמנו,
נתן בכלי,
והוליק,
והקטיר בשתיקה,
או שקמץ ונתן בכלי,
והוליק,
והקטיר חוץ לזמנו - זהו ש"קרב המתיר במצותו".

ביצד "לא קרב המתיר במצותו"?

קמץ חוץ למקומו,
נתן בכלי,
והוליק,
והקטיר חוץ לזמנו,
או שקמץ חוץ לזמנו,
נתן בכלי,
והוליק,
והקטיר חוץ למקומו,
או שקמץ נתן בכלי,
והוליק,
והקטיר חוץ למקומו - זהו ש"לא קרב המתיר במצותו".

מנחת חוטא,
ומנחת קנאות שקמץו שלא לשמן.

מתני'

לאכול שיריה בחוץ. חוץ לעזרה:
או להקטיר קומצה בחוץ. דמחשבה
פוסלת בין שחישב לאכילת אדם בין
שחישב על אכילת מזבח כגון הקטרה
דכתיב ביה גבי מחשבה (ויקרא ז) ואם
האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום
השלישי כ"י ואמר בתורת כהנים יכול
כמשמעו שאם אכל ממנו ביום שלישי
יהא נפגל ת"ל המקריב אותו בשעת
הקרבה נפגל ואינו נפגל בשלישי אלמא
במחשבה מיירי שחישב לאכול ממנו
בשלישי וכתוב אם האכל יאכל בשתי
אכילות הכתוב מדבר באכילת אדם
ואכילת מזבח:

פסול. דמחשבת חוץ למקומו פוסלת
דאמר בת"כ יכול לא תפסל מחשבת חוץ
למקומו כשהוא אומר בפרשת קדושים
תהיו אם האכל יאכל ביום השלישי אם
אינו ענין לחוץ לזמנו דהא כתיב בצו
את אהרן האוכלת ממנו עונה תשא
תנהו ענין לחוץ למקומו חוץ לזמנו
בהכרת ואין חוץ למקומו כרת ואי
קשיא הא כתב גבי חוץ למקומו
בקדושים תהיו ואוכליו עונו ישא
ונכרתה וגוי ההוא מוקמינן לה בכריתות
בפי"ק (דף ה.) לכרת דנותר בגזירה שוה
דקודש קודש ואי קשיא אמאי לא תנא
נמי כזית מלבונה תריץ הך סתמא
כרבנן דאמרי לעיל דלבונה כשרה
בקורט אחד הלכך לא תנא כזית:
למחר. דהיינו חוץ לזמנו דמנחה אינה
נאכלת אלא ליום ולילה ואיתקש
לחטאת ואשם ובחטאת ואשם אמר
בת"כ גבי תודה מנין לרבות חטאת
ואשם דיאכל ביום קרבנו תלמוד לומר
זבח ובשר זבח תודת שלמיו וגוי' (ויקרא
ו):

פיגול וחייבים עליו כרת. האוכל משירי
מנחה דכתיב בחוץ לזמנו (ויקרא ז) עונה
תשא וכתוב בנותר ואוכליו עונו ישא
(שם יט) מה להלן כתיב ונכרתה אף כאן
האוכלו בכרת והך ג"ש בפי"ק דכריתות
(דף ה.):

כל הקומץ או נתן. קומץ או מוליד או
מקטיר ע"מ לאכול דבר שדרכו לאכול
כגון שיריים או להקטיר דבר שדרכו
להקטיר כגון קומץ חוץ לזמנו כ"י אבל
אם חישוב להקטיר שירים למחר או
לאכול קומץ למחר כשר דבטלה דעתו
אצל כל אדם בדי' עבודות הללו מפגלין
במנחה דגמרינן מזבחים בהקישא
כדאמר בריש פירקין (דף ב:) דאיתקש
מנחה לחטאת ומה היא היקישא גמרי'
מחשבה דפוסלת במנחה ומינה מה זבח
נפגל בדי' עבודות שחיטה וקבלה הולכה
וזריקה כדאמרינן בת"כ אף מנחה בדי'
עבודות קמיצה כנגד שחיטה קבלה כנגד
מתן כלי והולכה כנגד הולכה והקטרה
כנגד זריקה:

ובלבד שיהא קרב המתיר כמצותו.
כאילו היה כשר שלא יהא שום פסול
אלא הפיגול אבל אם יש שם פסול אחר
תו לא פגיל ואין בו כרת כדאמר בפי"ב
(לקמן טז:) ירצה כתיב בפיגול וכתוב
בכשר ירצה כהרצאת כשר כך הרצאת
פיגול שלא יהא בו שום פסול אחר:

בשתיקה. שלא חישוב:
או שקומץ ונתן בכלי והוליד והקטיר.
כל אלה חוץ לזמנו זהו שקרב המתיר
כמצותו דלא היה בו שום פסול אחר:

או שקמץ ונתן בכלי והוליד והקטיר כל
אלה חוץ למקומו. כלומר או קתני אם
עשה אחת מאלה על מנת לאכול שיריים
חוץ למקומו וכל הגי' חוץ לזמנו לא קרב
הקומץ כמצותו:

רס"י

מנחת חוטא וקנאות. יש בהן עוד פסול אחר המוציאן מידי פיגול כגון שלא לשמן דאמרינן בריש פירקין (דף ב.) דפסולה אם קומצו שלא לשמן לא קרב המתיר כמצותו ואין בשירים כרת: **כזית בחוץ וכזית למחר.** חישב באחת העבודות ב' מחשבות חוץ לזמנו וחוץ למקומו ועד השתא איירי בשתי עבודות שחישב באחת חוץ לזמנו ובאחת חוץ למקומו והשתא מיירי שחישב בשתייהן בעבודה אחת ולרבי יהודה הוא דאיצטריך דלא תימא שחישב שתייהן בשתי עבודות הוא דפליג ר' יהודה דביתר קמייתא אזלינן אבל (בההיא) [בחדא] עבודה מודה קמ"ל והכי מפרש בזבחים בפי' שני (דף ל.): **כזית למחר כזית בחוץ.** אע"פ שחישב תחילה חוץ לזמנו הוציאנו שניה מדי כרת רבי יהודה פליג את"ק בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות:

גמ'

מהו דתהני להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול. כגון אם הקטיר הקומץ ע"מ לאכול הני שירים חוץ לזמנו מקבעי בפיגול בהך הקטרה כבהקטרה מעליא הואיל וברשות מקטיר או דלמא כיון דאין שיריים נאכלים ה"ל כמחשב לאכול למחר דבר שאין דרכו לאכול כדאמר לקמן (דף יז.) דלא מהניא מחשבתו:

אי נמי לאפוקינהו ממעילה. אם הקטירו כדרכו בשתיקה מי אמרינן כיון דניתן רשות להקטירו הוא הקטרה מעליא ומפקא לשירים מידי מעילה כהקטרה מעליית' דאמר במס' מעילה בפי' חטאת העוף (דף ט.) המנחות מועלין בהן משהוקדשו קרב הקומץ חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא ואין מעילה בשיריים כו' דה"ל שעת היתר לכהנים וכל שיש לו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה בפ"ק דמעילה או דלמא כיון דסוף סוף אין שיריים נאכלין הוו להו דבר שאין לו היתר לכהנים ולא נפקי ממעילה:

אפילו ר"ע. דאמר בפ"ק דמעילה (דף יז.) זריקה מועלת ליוצא חוץ לקלעים למיהוי כדבר שיש לו היתר לכהנים ולמיפק מידי אשם מעילות (ר"ע אומר אין מועלין בו) דזריקתו הוציאנו מידי מעילה אע"פ שאינה מתרת באכילה אע"פ מועלת לו להוציא מידי מעילה:

מחמת דבר אחר. אויר ירושלים פוסלו שיצא מן הקלעים: **לא מהניא ליה הקטרה.** ולא נפקא ממעילה: ר"א ס"ל דפסול יוצא חמור מחסרון: **מנא אמינא לה.** דמהניא להו הקטרה לפיגול וליציאת מעילה: **ותני רבי חיאי.** למתני' ולא תני או כזית לא בקומץ ולא בשירים לא בפגול ולא בפסול:

מ"ט לא תני או כזית. משירים למחר: **לאו.** משום דמאן דקתני או כזית משמע ליה דכי הדר תני הנותן בכלי והמוליד והמקטיר לאכול דבר כו' או להקטיר קומצה או כזית מקומצה למחר:

כגון שחסרו שירים. ועמדו על כזית ואמר הריני נותן בכלי ומוליד ומקטיר ע"מ לאכול כזית של שירים למחר ואע"ג דמחשבת קמיצה ליכא למימר שכבר חסרו דא"כ ה"ל מנחה שחסרה קודם קמיצה ופסולה ותו לא מקבעה בפיגול אפילו הכי מחשבת מתן כלי והילוך והקטרה הואיל ואפילו חסרו מותר להקטיר הקומץ מוקי לה בשכבר חסרו לאחר קמיצה אפילו הכי הן פיגול והאי דלא תני ליה רבי חיאי לאו [משום] דלא סבירא ליה [הכי] דלא פליג עליה דרבי דסתמא דמתניתין רבי היא אלא משום דלא מצי לאוקומי לכולה מתניתין ככה"ג דבמתן כלי ובהילוך ובהקטרה לא מתני ליה או כזית דכיון דמחשבת ג' עבודות הללו מוקמינן בשכבר חסרו השירים ועמדו על כזית הילכך לא מצי למיתניי' או כזית מקומצו למחר דומיא דשירים דאם חיסר קומץ בשעת מחשבה כבר פסולה ולא מיפגל מנחה בההיא מחשבה הילכך כיון דלא מיתני ליה או כזית מקומצה לא תנא כזית בשירים ורישא כי חשיב בקמיצה דמיתני ליה או כזית אף בקומץ דההיא ודאי בשלא חסרה עדיין מתקומא אפ"ה כיון דסיפא לא מיתני ליה אקומץ לא תני ליה ברישא אפילו אשירים:

נתן בכלי,

והוליד,

והקטיר חוץ לזמנו,

או שקמץ חוץ לזמנו,

נתן בכלי,

והוליד,

והקטיר שלא לשמן,

או שקמץ,

ונתן בכלי,

והוליד,

והקטיר שלא לשמן - זהו ש"לא קרב המתיר במצותו.

לאכול: כזית בחוץ

כזית למחר,

כזית למחר כזית בחוץ,

כחצי זית בחוץ, כחצי זית למחר,

כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ - פסול,

ואין בו פרת.

אמר רבי יהודה:

זה הכלל:

אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום - פיגול,

וחייבין עליו פרת.

אם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן - פסול,

ואין בו פרת.

וחכמים אומרים:

זה וזה - פסול,

ואין בו פרת.

גמרא

איבעיא להו:

לדברי האומר: "שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהו",

וקיימא לן דאותרן שירים אסורים באכילה,

מהו דתיהני להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול?

ולפקינהו מידי מעילה?

אמר רב הונא:

אפילו לרבי עקיבא דאמר: "זריקה מועלת ליוצא" (מעילה ו, ב) -

הני מילי 'יוצא' דאיתיה בעיניה, ופסול מחמת דבר אחר הוא,

אבל חסרון דפסולא דגופיה הוא - לא מהני ליה הקטרה.

אמר ליה רבא:

אדרבה אפילו לרבי אליעזר דאמר: "אין זריקה מועלת ליוצא" (מעילה ו, ב) -

הני מילי 'יוצא' דליתיה בפנים,

אבל חסרון דאיתיה בפנים - מהניא ליה הקטרה.

אמר רבא:

מנא אמינא לה?

דתנן:

"הקומץ את המנחה לאכול שריה בחוץ,

או כזית משריה בחוץ..."

ותני רבי חיאי:

"הקומץ את המנחה" ולא תני: "או כזית" - מאי טעמא לא תני "או כזית"?

לאו כגון שחסרו שירים וקמו להו אפזרת,

יב,

וכיון דבמתן פלי בהילוך ובהקטרה לא מתני ליה ⁸² "או פזית", בקמיצה בשירים נמי לא תני "או פזית". וקתני סיפא: "פיגול וחיביון עליו פדת" - אלמא מהניא להו הקטרה.

אמר ליה אבוי:

לא! הא מני רבי אלעזר היא,

דתנן:

"הקומץ,

והלבונה,

והקטרת,

ומנחת פהנים,

ומנחת כהן משיח,

ומנחת נסכים - שהקריב מאחת מהן פזית בחוג - חיב.

ורבי אלעזר: פוטר, עד שיקריב את כולו" (זבחים קט:).

⁸³ וכיון דבקמיצה לא מתני ליה "או פזית" בשירים נמי לא מתני ליה "או פזית".

אי רבי אלעזר, האי להקטיר קומצה - "להקטיר קומצה ולבונתה" מיבעי ליה!

דתנן:

"הקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוג - חיב.

ורבי אלעזר פוטר, עד שיקריב את שניהם" (זבחים ק:).

בקומץ דמנחת חוטא.

ואיכפל תנא לאשמועינן קומץ דמנחת חוטא!?

אין.

וכן כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר:

קומץ דמנחת חוטא הוא,

ורבי אלעזר היא.

הדר אמר רבא:

לאו מילתא היא דאמרי,

דתנא:

"הוא" ⁸⁴ (ויקרא כד, ט) - שאם נפרסה אחת מחלותיה - בולן פסולות".

הא יצאת הני דאיכא גוואי - פשרות.

מאן שמעת ליה דאמר זריקה מועלת ליוצא?

רבי עקיבא היא,

וקאמר נפרסה - לא!

אמר ליה אבוי:

מי קתני: "הא יצאת"!!

דלמא: הא נטמאת הנה פשרות,

מאי טעמא?

דמרצה ציץ,

אבל יצאת - לא!

ורבי אלעזר היא, דאמר: אין זריקה מועלת ליוצא.

ובדין הוא דאיבעי ליה למיתני נמי: יצאת,

והאי דקתני: "נפרסה",

הא קא משמע לן: דאפילו נפרסה דאיתיה בפנים - לא מהניא ליה הקטרה,

אבל לרבי עקיבא דאמר: "זריקה מועלת ליוצא" - אפילו חסרון נמי מהניא ליה הקטרה.

רס"י

א"ל אבוי. לרבא לעולם מדרבי חייא לא משמע דמתני מיירי בחסרון דה"ט דלא תני רבי חייא או כזית בברייתא דידיה דרבי חייא ר"א היא דלא חשיב הקטרה עד שיקטיר כולו:

דתנן הקומץ. דמנחת ישראל:

והלבונה. של מנחה:

והקטרת. שבכל יום:

(ומנחת כהנים. מנחה שהתנדב כהן

דאינה נקמצת אלא כליל דכתיב וכל

מנחת כהן כליל תהיה) (ויקרא ו):

ומנחת כהן משיח. חביתי כ"ג נמי

כתיב בה (ויקרא ו) כליל תקטר:

ומנחת נסכים. נמי כליל היא:

עד שיקטיר כולו. אלמא לא חשיב

הקטרה בכזית הלכך לא תני ר' חייא

או כזית במתני אפי' בשירים כיון דבקמיצה לא מיתני ליה או

כזית כלומר בהקטרת קמיצה לא מצי

למיתני מתני הקומץ ע"מ להקטיר

כזית במקומצה למחר דהא לא מפגל

בהכי דלא חשיב כהקטרה גמורה

הילכך לאו מחשבה היא ואי קשיא

תנא דידן אמאי תנא להקטיר מקומצה

למחר הא לר"א לא הויא הקטרה עד

שיקטיר גם הלבונה ואשתכח דלית

בהקטרה מחשבה שלמה:

ומשני מתני' בהקטרת קומץ

לחודיה במנחת חוטא קמיירי. דאין

בה לבונה וע"מ להקטיר לבונתה דתני

במתני' דהוי פיגול מוקים לה בלחם

הפנים דאין בה אלא הקטרת לבונה:

איכפל. טרח:

לאו מילתא היא דאמרי. דודאי לא

מהניא להו הקטרה לשירים שחסרו:

הוא. בלחם הפנים כתיב (שם כד) כי

קדש קדשים הוא לו:

פסולות. וישרפו:

הנך דגואי כשרות. אף על גב דלא

הויא הקטרת בזיכין כשרה עד שתהא

כל המנחה שלמה י"ב חלות של לחם

הפנים אלמא הך חלה דיציאה

מהניא להו למיהוי י"ב חלות ולכשורי

לבוזיכין ולאישתרוי הנך באכילה אלמא

זריקה כגון הקטרת בזיכין שהוא

במקום דם זבחים מועלת ליוצא מדחשיב

ליה בכלל י"ב חלות אלמא מהניא

הקטרה לאחשובי בהדי הנך אף ע"ג

דאסורה באכילה:

וקאמר נפרסה כולן פסולות. אלמא

אפי' לרי' עקיבא דאמר מהניא הקטרה

ליוצא מידי חסרון לא מהניא

הקטרה:

מי קתני יצאת. כשרה דתימא ר"ע

היא:

דלמא. הכי דוק מיניה הא נטמאה

אחת חברותיה כשרות דהא טומאה

הציץ מרצה:

אבל יצאת. דאין ציץ מרצה על

היוצא לא מיתכשרי אינך דגואי משום

דליכא הקטרה על י"ב חלות דהא חסרו

להו: ורבי אלעזר היא דאמר. לעיל אין

זריקה מועלת ביוצא: ובדין. דאיבעי

להו למיתני נמי שאם יצאת אחת

מהן כולן פסולות:

⁸² בוילנא הגירסה: אשירים בקמיצה נמי לאכול שירים. ובצאן קדושים ועוד לא גרסו. ויש כאלו שכן גרסו.

⁸³ שינויים קלים וחשובים בהגהות של שיטה מקובצת

⁸⁴ והזתה לאהרן ולבניו ואכלהו במקום קדש מי קדש קדשים הוא לו מאשי ה' הק עולם

29. יב, ב

רס"י

מתני'
לאכול כחצי זית ולהקטיר חצי
זית. למחר כשר:

גמ'
הא לאכול. חצי זית שירים
לאכול חצי זית קומץ דהיינו דבר
שאינן דרכו לאכול מצטרפין
לפסול:

שאינן דרכו לאכול. לא הויא
מחשבה אם חישב לאוכלו למחר
וכיון דלא הויא מחשבה לא
מצטרפין לפסול:

מאן תנא. להך (רישא) דמתניתין
דדייקין מינה דאם חישב לאכול
קומץ למחר הויא מחשבה:

אמר רבי ירמיה ר"א היא דאמר
מחשבין מאכילת אדם למזבח.
שאם חישב להקטיר שיריים
למחר הוי מחשבה:

ומאכילת מזבח לאדם. שאם
חישב על מנת לאכול קומץ
למחר:

שאינן דרכו להקטיר. שירים:
פסול. ואין חייבים עליו כרת
וטעמא מפרש בריש פ"ג:

אלא אימא הא לאכול ולאכול
דבר שדרכו לאכול. כגון כחצי
זית בחוץ כחצי זית למחר
מצטרפין לפסול:

הא בהדיא קתני לה כו'. והך
סיפא דקתני שאין אכילה
והקטרה מצטרפין למה לי אי
למידק מינה הא לאכול ולאכול
דבר שאין דרכו לאכול. כגון
לאכול חצי זית שירים ולאכול
חצי זית קומץ דמצטרפין:

הא מרישא שמעת מינה. דלא
מצטרפין דקתני רישא דבר
שדרכו לאכול אין שאין דרכו
לאכול לא:

אי לאכול ולהקטיר. כלומר
דהיא גופיה אתא לאשמועינן
דאין אכילה והקטרה מצטרפין:
הא מדזיקא דרישא שמעת
מינה. מדדייקין מרישא דבר
שאינן דרכו לאכול אם חישב
לאכול חצי זית שירים וחצי זית
קומץ למחר לא הויא מחשבה כל
שכן דלאכול חצי זית שירים
ולהקטיר חצי זית קומץ דאין
מצטרפין:

דהשתא ומה אכילות לא
מצטרפות. הואיל וחדא חצי
אכילה הויא בקומץ אכילה
והקטרה מיבעיא דאין
מצטרפין:

איצטרך. לאשמועינן דאין
אכילה והקטרה מצטרפין:

דסד"א התם. היכא דחישב
לאכול חצי זית שירים וחצי זית
קומץ לא מצטרפין משום דלאו
בכי אורחיה חישב בקומץ אבל
לאכול ולהקטיר דבשיריים כי
אורחיה חישב אימא לצטרף קא
משמע לך:

מתניתין

לאכול כחצי זית.

ולהקטיר כחצי זית - כשר.

שאינן 'אכילה' ו'הקטרה' מצטרפין.

גמרא

טעמא דלאכול ולהקטיר,

הא לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו לאכול - מצטרף.

והקתני רישא: "לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר" -

דבר שדרכו לאכול - אין,

שאינן דרכו לאכול - לא.

מאן תנא?

אמר רבי ירמיה:

הא מני? רבי אליעזר היא,

דאמר: מחשבין מאכילת אדם לאכילת מזבח,

ומאכילת מזבח לאכילת אדם.

דתנן:

"הקומץ את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול,

ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר - כשר.

ורבי אליעזר פוסל".

אב"י אמר:

אפילו תימא: רבנן,

לא תימא: הא לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו לאכול,

אלא אימא: הא לאכול ולהקטיר דבר שדרכו לאכול.

ומאי קא משמע לן?

הא בהדיא קתני לה: "לאכול כחצי זית וכחצי זית למחר,

כחצי זית למחר וכחצי זית למחר,

כחצי זית למחר וכחצי זית למחר,

כחצי זית למחר וכחצי זית למחר - פסול,

ואין בו כרת" -

הא תו למה לי?

יג,א

אי לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו לאכול קא משמע לן דמצטרף - מרישא⁸⁵ שמעתי מינה!

(דקתני כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר פסול הא כחצי זית למחר וכחצי זית למחר פ"ג).

אי לאכול ולהקטיר (דהיא גופא קא משמע לן) -

דהשתא: מה לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו לאכול אמרת לא מצטרף,

לאכול ולהקטיר מיבעיא!?

אין,

לאכול ולהקטיר איצטרך ליה,

סלקא דעתך אמינא: התם - הוא דלא כי אורחיה קמחשב,

אבל הכא - דבהאי כי אורחיה קמחשב,

ובהאי כי אורחיה קא מחשב.

אימא: לצטרף,

קא משמע לן.

הדרן עלך כל המנחות